

Lárus H. Bjarnason - Oversigt over de nordiske Landes Lovgivning i 1914 (1915)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Landsbókasafnsins (Íslandssafn).

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

349.48

LER

Særtryk af «Tidsskrift for Retsvidenskab» for 1915.

Oversigt over de nordiske Landes Lovgivning i 1914.

Danmark.

I Henhold til § 1 i Lov Nr. 24 af 19de Februar angaaende Udførsel af Kartofler til De forenede Stater i Amerika oprettes under Landbrugsministeriet et Tilsyn med Forekomsten af smitsomme Sygdomme hos Kartofler, avlede i Danmark og bestemte til Udførsel til de nævnte Stater, samt med smitsomme Sygdommes Tilstedeværelse i Kartoffelmarker, hvis Afgrøde er bestemt til saadan Udførsel. Tilsynet er ifølge Lovens § 2 bemyndiget til at udstede Attester for til Udførsel bestemte Kartoffelpartier, lydende paa, at de paa-gældende Kartofler i Henhold til de af Tilsynet foretagne Undersøgelser og til, hvad der iøvrigt er godtgjort for Tilsynet — foruden at være avlede i Danmark — ere fri for smitsomme Sygdomme og ere avlede i Distrikter, hvor ondartede, smitsomme Kartoffelsygdomme ikke ere til Stede. Til Loven slutter sig Bekendtgørelse Nr. 25 af s. D.

Den i Tidsskriftet for 1909 S. 174—75 omtalte Lov Nr. 99 af 8de Maj 1908 om Bekæmpelse af Bipest, der i Henhold til dens § 9 skulde forelægges til Revision inden 1ste April 1914, er i Kraft af denne Bestemmelse afløst af Lov Nr. 67 af 1ste April med samme Titel, der stiller et Beløb af 5,000 Kr. til Landbrugsministerens Raadighed til Bipestens Bekæmpelse. det halve af den i Lov af 1908 fastsatte Sum. Bortset herfra ere de foretagne Ændringer ikke af væsentlig Betydning; den i Lovens § 3 d fastsatte Frist er nedsat fra

14 til 10 Dage; kan Nævnet, Lovens § 3 h, ikke enes om Valget af en Opmand, udnævnes han af Politimesteren.

Til den i Tidsskriftet for 1914 S. 146 o. ff. omtalte Lov Nr. 143 af 29de April 1913 om Arbejde i Fabrikker m. v. samt det offentliges Tilsyn dermed slutte sig Bekendtgørelse Nr. 35 af 23de Februar om Undtagelse fra Forbud mod Arbejde i Fabrikker m. v. paa Folkekirkens Helligdage og Bekendtgørelse Nr. 277 af 12te November med samme Titel.

Lov Nr. 127 af 13de Juni om Oprettelse af Husmandsbrug fremtræder som Afløser af den i Tidsskriftet for 1910 S. 297 o. ff. gennemgaaede Lov Nr. 94 af 30te April 1909 med samme Titel, hvilken ifølge § 27 skulde underkastes en Revision i Rigsdagssamlingen 1913—14. Den nye Lov er i Hovedsagen udarbejdet med Loven af 1909 som Forbillede, men der er dog foretaget forskellige Ændringer af mere eller mindre vidtrækkende Betydning. Blandt dem, der ere berettigede til at komme i Betragtning efter Loven, medtager § 2 nu Byarbejdere og Søfolk. I § 3 er «25 Aar» afløst af «fuldmyndig». Den ældre Lovs Bestemmelser i § 7 om Jordloddens Størrelse under Hensyn til Ejendommens Laaneværdi overfor Statskassen ere i den nye Lovs § 7 ændrede derhen, at den samlede Pris, som Ejendommen vil komme til at staa vedkommende i, maa kun, hvor Egnens Jordpriser ere særlig høje, overstige 8,000 Kr. — tidligere 6,500 Kr. — og i intet Tilfælde 1,000 — tidligere 8,000 Kr., jfr. Tidsskriftet l. c. S. 298. Det Beløb, der i Henhold til § 11 i Loven af 1909 aarlig kunde udredes til Laanene, var indtil 4 Millioner Kroner, men er under Hensyn til, at Laaneværdien er sat op i den nye Lov, ved dennes § 11 forhøjet til indtil 5 Millioner Kroner. I Betragtning heraf vil Statslaanet, der efter § 10 i Loven af 1909 forrentedes med 3 pCt. aarlig, efter den ny Lovs § 10 være at forrente med 4 pCt., se nærmere Paragrafen selv. Som Folge af den nye i § 7 fastsatte Maximumsgrænse for Laaneværdien af de Ejendomme, der antages som Statshusmandsbrug, forhøjer Lovens § 13 Maximumsgrænsen for Tillægslaan, ligesom Renten af Tillægslaanene sættes til 4 pCt. aarlig ligesom Renten af Laanene til nye Husmandsbrug. Loven skal i Henhold til dens § 27 underkastes Revision i Rigsdagssamlingen 1916—17.

Ogsaa den i Tidsskriftet for 1910 S. 299 omtalte Lov Nr. 36 af 5te Marts 1909 om Laan til Opforelse af Boliger for Arbejdere m. fl. har fundet en Afloser ved Lov Nr. 84 af 21de April om Laan til Byggeforeninger, der ifølge dens § 6 skal gælde til 31 Marts 1917. Af de stedfundne Forandringer kan fremhæves, at den ældre Lovs Udtryk i § 1 «gode og sunde» Boliger er afløst af Betegnelsen «billige og sunde» Boliger i den nye Lovs § 1. Den ældre Lovs Bestemmelse i § 1 om, at Laan kan tilstås Kommuner, er udeladt, da den har været saa godt som uden praktisk Betydning. Den aarlige Rente og den aarlige Ydelse er i Henhold til Lovens § 2 sat til henholdsvis 4 pCt. og 5 pCt. i Stedet for som hidtil 3 og 4 pCt. Grænsen for Laanets Størrelse er i Lovens § 2 sat op fra to Trediedele til fire Femtedele af den Vardi, hvortil Pantet er ansat ved Vurdering til Ejendomsskyld. Der beskikkes af Finansministeren et Tilsyn med de Byggeforeninger, som andrage om Statslaan. Laan til en Byggeforening ydes ifølge § 3 kun paa Betingelse af, at fremkommet Overskud anvendes til Fremme af Foreningens Formaal. Ifølge § 5 maa Statslaanefonden aarlig udlaane 500,000 Kr., Loven af 1909 satte derimod Grænsen til 400,000 Kr. Til Loven slutter sig Bekendtgørelse Nr. 108 af 13de Maj.

Lov Nr. 80 af 8de April om anerkendte Arbejdsløshedskasser afløser den i Tidsskriftet for 1908 S. 206 o. ff. nærmere omtalte Lov Nr. 88 af 9de April 1907 med samme Titel, ifølge hvis § 23 Forslag til Lovens Revision skulde fremsættes for den i Aaret 1912 sammentrædende ordentlige Rigsdag. Af de stedfundne Ændringer kan fremhæves, at Indenrigsministeren ifølge Lovens § 2 efter Indstilling fra Arbejdsløshedsinspektøren kan tillade, at Bestemmelserne i Loven *mutatis mutandis* finde Anvendelse paa Foreninger af Personer, der have sluttet sig sammen for ved bestemte Bidrag at sikre hverandre gensidig Hjælp under Arbejdsløshed, men som efter de i Lovens §§ 1 og 6 givne Regler ikke kunne anses som Lønarbejdere. Reglerne i den ældre Lovs § 5, hvorefter kun Lønarbejdere, hvis økonomiske Kaar give dem Adgang til Statshjælp gennem en anerkendt Sygekasse, kunde være nydende Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser, ere under-

gaaede Forandringer ved den nye Lovs § 6, der som Betingelse for Optagelse som Medlem opstiller, at vedkommende skal være «ubemidlet Lønarbejder». Som Lønarbejder betragter Loven enhver, der mod Løn eller Akkordbetaling eller som ulønnet Lærling (eller Medhjælp) i Danmark stadig eller midlertidig beskæftiges i Virksomheder indenfor de af Loven omfattede Fag, eller som for Arbejdsgiveren mod Vederlag har Tilsyn med eller Ledelse af saadanne, og som ubemidlet kan efter Loven en Lønarbejder ikke anses, naar hans Formue overstiger 5,000 Kr., hvis han er ugift, 10,000 Kr., hvis han er gift. Personer, som opfyldte Betingelserne for at være nydende Medlemmer af en anerkendt Arbejdsløshedskasse, kunne ikke staa som kun bidragydende Medlemmer i samme. Til de anerkendte Arbejdsløshedskasser udredes ifølge § 10 aarlig af Statskassen et Tilskud, som for den enkelte Kasses Vedkommende svarer til Halvdelen af de samlede Medlemsbidrag, der ere indbetalte af dens ubemidlede nydende Medlemmer. Til anerkendte Arbejdsløshedskasser, som efter deres Vedtægt henlægger en af Indenrigsministeren efter Indstilling fra Arbejdsløshedsnævnet nærmere fastsat Brøkdelen af Medlemsbidragene til den særlige Fond, Kassen ifølge Lovens § 16 er berettiget til at oprette — en Fond, der ikke maa anvendes til Dækning af Kassens ordinære Understøttelser, men af hvis Midler der under ekstraordinær Arbejdsløshed kan udredes Understøttelser udover det i Vedtægten fastsatte Dagetal — udredes der af Statskassen et yderligere aarligt Tilskud svarende til Halvdelen af det Beløb, som aarlig henlægges af Medlemsbidragene. Ved Tilskudene til de særlige Fonds maa Statens samlede Tilskud dog ikke noget Aar bringes op over Tilskudet for Finansaaret 1913—14, og maa Statens Tilskud til de særlige Fonds derfor i fornødent Fald forholdsvis nedsættes eller helt bortfalde. Til saadanne Arbejdsløshedskasser yde de Kommuner, i hvilke vedkommende Kasser have Hovedsæde eller Afdelinger, i alle Tilfælde Tilskud, lig en Tredjedel af Medlemsbidragene fra ubemidlede nydende Medlemmer. I § 12 gives Regler om den af Kassen ydede Understøttelse, der, foruden som Husleje-hjælp og Dagpenge, kan udredes som Rejse- og Flyttehjælp og Barselhjælp i indtil 4 Uger efter Nedkomsten efter de nær-

mere Regler i Vedtægten. Saafremt et Medlem under en Arbejdsloshedsperiode faar Arbejde af midlertidig Art, for hvilket han oppebærer en Lon, der svarer til hans eller Fagets gennemsnitlige daglige Arbejdsindtægt for et større Antal Dage, end Arbejdet varer, kan det i Kassens Vedtægt bestemmes, at hans Ret til Understøttelse bortfalder for indtil det større Antal Dage. I en Kasses Vedtægt kan fastsættes, at saafremt et Medlem under en Arbejdsloshedsperiode har haft 3 eller flere Dages Arbejde i en Uge, bortfalder Understøttelsen for den paagældende Uge. Det kan i en Arbejdsloshedskasses Vedtægt bestemmes, at Kassen er berettiget til at indgaa Overenskomst med andre (udenlandske) Foreninger om gensidig Ydelse af Understøttelse til Medlemmerne. Saadanne Overenskomster skulle genkendes af Arbejdsloshedsinspektøren og kunne af denne kræves opsagte. Ifølge Lovens § 13 skal Indenrigsministeren kunne meddele Samtykke til, at der i en Kasses Vedtægt indeholdes en Bestemmelse om, at Lærlinge, som ved Læretidens Udlob optages i Kassen, skal kunne erholde Ret til at oppebære en begrænset Understøttelse af Kassen efter en kortere Medlemstid (dog ikke under en Maaned), saafremt de indenfor de første 12 Maaneder efter Læretidens Udlob blive arbejdslose, dog kun under Forudsætning af, at de paa Understøttelsens Tidspunkt ere fyldte 18 Aar. En tilsvarende Bestemmelse kan med den fornævnte Ministers Samtykke fastsættes, forsaavidt angaar unge Fabrikarbejdere, der optages i Kassen paa den Tid, da de oprykke i en højere Lønklasse i Henhold til en kollektiv Overenskomst om højere Løn i Medfør af Alder. Understøttelsens Størrelse kan fastsættes under Hensyn til Forholdet mellem det for disse Medlemmer fastsatte Bidrag og det for nydende Medlemmer gældende. Personer, der ere overgaaede fra at være kun bidragydende til at være nydende Medlemmer af en Kasse, have Ret til at oppebære Understøttelse efter et vist i Kassens Vedtægt nærmere fastsat Tidsrum efter Overgangen. Dette Tidsrum ansættes — under Hensyn til Forholdet mellem det for nydende Medlemmer og det for kun bidragydende Medlemmer fastsatte Bidrag — til mindst 1 og højst 12 paa hinanden følgende Maaneder. Saafremt et Medlem efter at være blevet

arbejdslos opnaar Arbejde af kun midlertidig Art og derefter paa ny bliver arbejdslos, ville de arbejdsløse Dage forud for det midlertidige Arbejdes Begyndelse og efter dets Ophør være at betragte som hørende til samme Arbejdsløshedsperiode. Det samme gælder om arbejdsløse Dage umiddelbart forud og efter et Medlems Sygdom. Arbejde, som varer over 3 Uger, kan — uanset dets Beskaffenhed — ikke anses som værende af midlertidig Art, hvilket Tidsrum dog med Indenrigsministerens Samtykke kan forlænges indtil 5 Uger, naar Forholdene indenfor vedkommende Fag tale herfor. Udbetaling af Understøttelse af den ovenfor omtalte særlige Fond maa i Henhold til Lovens § 16 kun ske til Personer, der tilhører et Fag, indenfor hvilket der ifølge Indenrigsministerens Kendelse hersker extraordinær Arbejdsløshed. Extraordinær Understøttelse maa ikke i et Aar udgøre mere, end hvad der svarer til en Dagpengeydelse i 70 Dage. Arbejdsløshedsnævnet bestaar ifølge Lovens § 19 foruden af Arbejdsløshedsinspektøren som Formand og de i Tidsskriftet for 1908 S. 208 omtalte 6 Tillidsmænd tillige af to af Landstinget og 2 af Folketinget paa 6 Aar valgte Medlemmer. Ny er Reglen i § 20 om, at Kassens Vedtægt foruden de alt i den ældre Lovs § 19 fastsatte Punkter skal indeholde Oplysning om Kontrol med arbejdsløse Medlemmer og Arbejdsanvisning for saadanne.

Ved Lov Nr. 36 af 25de Februar om forandret Affattelse af Fattiglovens § 61 m. v. er det i Fattigloven Nr. 67 af 9de April 1891 § 61 nedlagte Princip yderligere udviklet, jfr. om Lov Nr. 117 af 27de Maj 1908 om en forandret Affattelse af §§ 27 og 61 i Lov om det offentlige Fattigvæsen Nr. 67 af 9de April 1891, jfr. Lov Nr. 35 af 20de Marts 1901 Tidsskriftet for 1909 S. 177—78. Ifølge Lovens § 1 2det Stykke betragtes heller ikke offentlig Undersøttelse, der ydes paa Grund af Blindhed hos vedkommende trængende eller hos dem, overfor hvem der paahviler ham (hende) fuld Forsørgelsespligt, selv om Anbringelse i Henhold til Paragrafens 1ste Stykke (Statsanstalter eller dertil af Staten godkendte Anstalter eller af en saadan Anstalt under dennes vedvarende Tilsyn hos private) ikke finder Sted, saafremt den trængende opfylder de i § 2 a., b. og c. i Lov Nr. 58 af 13de Marts 1908 om

Alderdomsunderstøttelse til værdige trængende uden for Fattigvæsenet, jfr. om denne Tidsskriftet for 1909 S. 177, fastsatte Betingelser med Hensyn til Værdighed. Saalænge en Person modtager Understøttelse i Henhold til Bestemmelserne i § 1, betragtes vedkommendes Erhvervelse af Forsorgelsesret i hans (hendes) Opholdskommune som hvilende. Om Reglerne i § 2 om Eftergivelse af Fattighjælp henvises til Paragrafen selv.

Lov Nr. 3 af 5te Januar om Udnævnelse af en Forligsmand i Arbejdsstridigheder træder i Stedet for den i Tidsskriftet for 1911 S. 129 og S. 135—36 omtalte Lov Nr. 82 af 12te April 1910 med samme Titel, der ifølge dens § 7 skulde have Gyldighed til den 1ste April 1914. Den nye Lov svarer ganske til Loven af 1910 — principielle Ændringer mente man under de foreliggende Forhold ikke at søge indføre —, kun er der i § 1 foruden Forligsmanden selv legaliseret en Stedfortræder for ham, der, ligesom Forligsmanden, selv for 2 Aar ad Gangen skal udnævnes af Indenrigsministeren. Ifølge § 7 gælder Loven indtil den 1ste April 1918. Senest ved Begyndelsen af den sidste Rigsdagssamling forinden Lovens Udløb skal der af Indenrigsministeren fremsættes Forslag om dens Fornyelse eller Revision.

Lov Nr. 65 af 1ste April om Livsforsikringsvirksomhed opfylder Budet i § 61 i den i Tidsskriftet for 1905 S. 124 o. ff. omtalte Lov Nr. 72 af 29de Marts 1904 med samme Titel, hvorefter Loven skulde forelægges Rigsdagen til Revision i den ordentlige Rigsdagssamling 1911. I det Afsnit, som omhandler Livsforsikringens *nervus rerum*, Forsikringsfonden og Sikkerhedsfonden, er der i § 17 i. f. optaget et Forbud mod, at de af Aktionærer eller Garanter udstedte Forskrivninger*for ikke indbetalt Aktie- eller Garantikapital uden Forsikringsraadets Samtykke overdrages eller belaanes. I § 18, som omhandler de til Forsikringsfonden afsatte Midler og deres Anbringelse, forlanges i Punkt 5 — Laan, sikret ved Pant i fast Ejendom —, at Reglerne for Anbringelse af umyndiges og andre under offentligt Tilsyn staaende Midler iagttages. I § 19 ere de i Rigsdagen stærkt drøftede Regler for Afskrivning af Anskaffelsesomkostningerne noget ændrede. Om de i § 20 foretagne Ændringer henvises til Paragrafen selv.

I § 38 er tilføjet, at enhver Agent for noget i Danmark virkende Livsforsikringsselskab skal være forsynet med Legitimation eller Fuldmagt, udstedt af det paagældende Selskabs overste administrerende Myndighed, dog for udenlandske Selskabers Vedkommende af Repræsentanten. Ingen maa samtidig være Agent for flere Selskaber. Ingen maa i sit Arbejde for at tegne Livsforsikring anvende Tryksager, hvori andre Selskabers Forhold ere omtalte, uden at disse Tryksager ere undertegnede af vedkommende Selskabs Direktion eller administrerende Direktør, for udenlandsk Selskab dets Repræsentant i Landet. I Henhold til § 39 kunne de i tilladte danske Livsforsikringsselskaber tegnede Forsikringssummer og Livrentebeløb ikke gøres til Genstand for Arrest, Beslag eller Exekution eller inddrages i Konkursboer — jfr. dog Konkurslovens § 27 — eller i Dødsboer, der behandles efter Skifte-lovens Kapitel 3, medmindre det efter Forsikringsdokumentets Indhold maa antages, at de ikke ere bestemte til at tjene i Forsørgelsesøjemed; den tidligere i den ældre Lovs § 39 givne Regel lød mere generelt. Naar en Person, der indtræder i et Embede eller en Bestilling, som medfører lovmæssig Pligt til Sikring af Enkeforsørgelse, mindst 5 Aar i Forvejen har tegnet en Forsikring i et efter Loven tilladt dansk Selskab, skal den Minister, under hvem Enkeforsørgelsens Ordning henhører, være berettiget til, naar særlige Forhold tale derfor, at modtage saadan Forsikring til Fyldestgørelse af Enkeforsørgelsespligten efter samme Regler, som gælde for de i Statsanstalten for Livsforsikring tegnede Forsikringer. Med Hensyn til i Danmark tilladte udenlandske Selskaber har Lovens § 51, 3dje Stykke tilføjet en Bemyndigelse for Regeringen til efter forud indhentet Erklæring fra Forsikringsraadet at fastsætte særlige Regler angaaende Ansættelse af den Nettoindtægt, hvoraf Skatter og Afgifter til det offentlige beregnes, dog med den Begrænsning, at vedkommende fremmede Selskaber ikke derved blive gunstigere stillede med Hensyn til Ansættelse af den skattepligtige Nettoindtægt i Landet, end danske Selskaber ere det i vedkommende fremmede Land. Endelig er der i Lovens Straffe- og Tvangsbestemmelser — §§ 57 o. ff. — foretaget mindre Ændringer, hvorom henvises til Loven selv.

Til den i Tidsskriftet for 1914 S. 154 omtalte Lov Nr. 132 af 29de April 1913 om Apotekervæsenet slutte sig Bekendtgørelse Nr. 112 af 22de Maj og Anordning Nr. 166 af 1ste August.

Lov Nr. 63 af 1ste April om Adgang til Medvirken ved Anbringelse af Børn søger at sætte en Stopper paa den Virksomhed, som udøvedes af private, der i egennyttigt Ojemed, men ofte under et paataget Skin af Velgørenhed tilbød mod Betaling at anbringe Børn i Pleje eller at besørge dem adopterede. Ved Bekendtgørelser i Aviser lokkedes navnlig ugifte Modre til saadanne Personer og bleve derved let Genstand for samvittighedslos Udbytning. Til at optræde som Mellemmand ved Anbringelse i Pleje eller ved Adoption af Børn under 14 Aar udkræves nu i Henhold til Lovens § 1 Tilladelse af Justitsministeren, hvor ikke en offentlig Myndighed foretager Anbringelsen, jfr. om den norske Lov af 29de April 1905 om Tilsyn med Plejebørn m. v. Tidsskriftet for 1906 S. 180. Tilladelsen kan, bortset fra de Tilfælde, hvor den gives til en Forening, kun meddeles Personer, der have Indfødsret, ere fyldte 25 Aar, have fort en retskaffen Vandel og ikke nyde eller have nydt Understøttelse af det offentlige Fattigvæsen, der ikke er tilbagebetalt. Tilladelsen kan til enhver Tid tilbagetages af Justitsministeren. Om Straf — Bøder — m. v. se Lovens § 2. Til Loven slutte sig Anordning Nr. 129 af 20de Juni og Bekendtgørelser Nr. 131 af s. D. og Nr. 226 af 25de September.

Vedrørende Statsforvaltningsretten mærkes følgende Love og Bestemmelser. Først Bekendtgørelse Nr. 59 for 26 Marts om Henlæggelse af Sager fra Justitsministeriet til Indenrigsministeriet og af Sager fra dette Ministerium til Ministeriet for Handel og Søfart, hvis Navn samtidig forandres til Handelsministeriet, jfr. ogsaa Bekendtgørelse Nr. 312 af 28de December.

Ifølge § 1 i Lov Nr. 101 af 2den Maj om Kontrollen med Len, Stamhuse, Fideikommisgodser og Pengefideikommisser udskiltes Lenskontrollen fra den 1ste Januar at regne fra Justitsministeriet og henlagdes til et særskilt direkte under Justitsministeren hørende Kontor «Lens-

kontoret». Den Kontrol, der fra Statens Side førtes med Majoraterne, udøvedes oprindeligt af det danske Kancelli. Ved kgl. Resolution af 11te Juni 1817, jfr. Kancellicirkulære af 21de s. M., blev en væsentlig Del af Kontrollen overdraget en Kancellist i Kancelliets 4de Departement under Prædikat af Sekretær ved Lensvæsenet. Ved kgl. Resolution af 24de November 1848 overførtes Kontrollen til Justitsministeriet, jfr. Justitsministeriets Bekendtgørelser af 7de December 1848 og 15de Oktober 1854 og kgl. Resolution af 11te December 1885. Chefen for Lenskontoret benævnes ifølge Lovens § 2 atter Lenssekretær, Lenskontrollens Regnskabsaar er Kalenderaaaret, § 3, samtlige Udgifter ved Kontrollen, derunder eventuelle Pensionsbyrder, godtgøres Staskassen af Besidderne, § 4. De Statskassen tilkommende Godtgørelsesbeløb fordeles i Henhold til Lovens § 6 af Justitsministeren paa de enkelte Lens-, Stamhus- og Fideikommisbesiddere i Forhold til deres Majoraters (Fideikommiskapitalers) Værdi, hvilken ansættes efter de af Ministeren den 31te December foreliggende Oplysninger, og saaledes, at faste Ejendomme sættes til deres Ejendomsskyld, tillagt Værdien af Besætning, Inventarium og andre Løse-egenstande, der maatte tilhøre Majoratet, medens Obligationer — offentlige som private — samt Aktier sættes til deres paa-lydende Beløb. Fra det saaledes udfundne Beløb drages Kapitalværdien af Majoratet paahvilende Legater og andre Ydelser, der ikke komme Besidderen eller den sukcessionsberettigede Slægt til gode. Det Beløb, hvormed et Majorats saaledes opgjorte Værdi maatte overstige hele Tusinder af Kroner, kommer ikke i Betragtning ved Fordelingen. Undlader en Majoratsbesidder at betale det ham paahvilende Godtgørelsesbeløb til Forfaldsdagen, bliver han pligtig at forrente Beløbet med 5 pCt. fra denne Dag at regne. Godtgørelsesbeløbene kunne inddrives ved Udpantning. Skifter et Majorat Besidder, gaar Betalingspligten i Forhold til Statskassen over paa den nye Besidder, ogsaa for saavidt Restancer angaar, Lovens § 7.

Lov Nr. 87 af 21de April om Embedslægevæsenets Ordning og Lov Nr. 88 af s. D. om kommunal Lægehjælp ere udarbejdede paa Grundlag af en Betænkning, som blev afgivet af den i Medfør af Lov Nr. 49 af 13de Marts

1908, jfr. Tidsskriftet for 1909 S. 200, nedsatte Kommission til Forberedelse af en Omordning af Statens civile Sundhedsvæsen.

Den forstnævnte af disse Love er delt i IV Afsnit. I Afsnit I — §§'erne 1—3 — omhandles Organisationen af Embedslægevæsenet. Ifølge § 1 deles Landet i Amtslægekredse, svarende til Amtsråadskredsene; disse inddeles igen i Lægekredse, saavidt muligt svarende til en eller flere Retskredse. I hver Kreds ansættes en af Kongen udnævnt Kredslæge. Kredsens Antal maa ikke være større end 80. Der indføres ifølge § 2 en særlig Prove for Embedslæger, hvilken i Henhold til kgl. Anordning Nr. 213 af 4de September holdes af en Kommission, der bestaar af Universitetslærerne i Hygieine, Retsmedicin, almindelig Patologi og Psykiatri, Formanden for Sundhedsstyrelsen, Direktøren for Statens Seruminstitut samt som Lærer i Medicinallovgivning en Jurist eller Læge, der beskikkes af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Indstilling af Kommissionens øvrige Medlemmer, se iøvrigt om de nærmere Regler om Proven §§'erne 2—11 i den nævnte kgl. Anordning. Amtslægerne og Kredslægerne staa, forsaavidt deres Embede angaar, under Sundhedsstyrelsen og ere forpligtede til at udføre de Syn og afgive de Erklæringer, som denne maatte begære; de udgøre Mellemløbet mellem Sundhedsstyrelsen og Læger, Tandlæger, Apotekere, Jordemødre, de til begrænset Lægeerklæring bemyndigede Personer, eventuelt Sygeplejere, Massører og lignende, Lovens § 3. I Afsnit II — §§'erne 4—14 — gives udførlige Regler om Embedslægernes Virksomhedsomraade. Heraf skal kun fremhæves, at Amtslægen ifølge § 4 er Amtmandens og vedkommende Amtsråads sagkyndige Raadgiver, der som saadan skal høres i alle Amtet eller Amtsråadet vedrørende Sager, som skønnes at kræve lægekyndig Indsigt, derunder indbefattet Sager om Beskikkelse af Distrikts- og Reservejordemødre og Valg af Jordemodererelev; han er Medlem af Oversundhedskommissionen o. s. fr. Kredslægen er lægekyndig Raadgiver for Kredsens dømmende og administrative Myndigheder og deres by- og sognekommunale Raad, kan af disse kaldes til Deltagelse i deres Forhandlinger, dog uden Stemmeret, og skal deltage i alle Forhandlinger om Sund-

hedsvedtægter, ligeledes uden Stemmeret, se nærmere Lovens § 5. Kredslægen er forpligtet til paa eget Initiativ at overvåge Sundhedsforholdene i sin Kreds, § 6, han er Medlem af samtlige Epidemikkommissioner og Karantænekommissioner i Kredsen, § 8, skal bl. a. udføre de Pligter, som ifølge Lov Nr. 81 af 30te Marts 1906 om Modarbejdelse af offentlig Usædelighed og venerisk Smitte, jfr. Tidsskriftet for 1907 S. 110 f., paahviler den offentlige Læge, § 9. Kredslægen fører det regelmæssige Tilsyn med Jordemodervæsenet i Kredsen, § 11, indsamler og bearbejder det medicinalstatistiske Materiale, fører Embedsbøger og afgiver Beretninger, skal søge at udforske Aarsagerne til Sygdommes Optræden i Kredsen og for de paagældende Myndigheder fremsætte Forslag til deres Bekæmpelse, § 12. Han er ifølge § 13 Kredsens autoriserede Retslæge og er, forsaavidt ingen særlig Arrest- eller Fængselslæge er ansat, forpligtet til at behandle de Arrestanter, der hen sidde i Arresthusene i Kredsen. Afsnit III — §§'erne 15—20 — omhandler «Lønning og andre Bestemmelser», Afsnit IV — § 21 — giver Overgangsbestemmelser. Ifølge § 18 skal en Kredslæge, inden han overtager Stillingen som Læge ved nogen under hans Tilsyn staaende Institution, indhente Justitsministerens Tilladelse dertil. Loven skal i Henhold til § 20 genforelægges Rigsdagen inden Udgangen af Aaret 1925.

Efter § 1 i Lov af 21de April om kommunal Lægehjælp paahviler det Kommunerne at sørge for den Lægehjælp, som tilkommer Personer, hvem det offentlige ifølge Lovgivningen om det offentlige Fattigvæsen og om Alderdomsunderstøttelse til værdige trængende udenfor Fattigvæsenet er forpligtet til at yde Hjælp i Sygdomstilfælde. Der oprettes i Henhold til § 2 ved Justitsministerens Foranstaltning et Raad, for hvilket Uoverensstemmelser mellem Læger og Kommuner angaaende Ordningen af den kommunale Lægehjælp kan indbringes til Bilæggelse eller Afgørelse. Det bestaar af sex Medlemmer. De tre skulle være praktiserende Læger og vælges af den almindelige danske Lægeforening. De andre tre vælges for Sager vedrørende København eller Frederiksberg af den paagældende Kommunalbestyrelse, for Sager vedrørende Købstadkommuner af Den danske Købstadforening og for Sager

vedrørende Landkommuner af De samvirkende Sogneraadsforeninger i Danmark. Raadets Medlemmer og et tilsvarende Antal Suppleanter vælges for 4 Aar ad Gangen. Raadet vælger selv for et Aar ad Gangen sin Formand skiftevis blandt Lægeforeningens og vedkommende kommunale Repræsentanter, medens Justitsministeren for 4 Aar ad Gangen vælger en Opmand blandt de juridiske Medlemmer af Landets kollegiale Domstole. Enhver Kommune og enhver Læge kan, hvad enten der mellem dem bestaar Overenskomst eller ikke, indbringe Uoverensstemmelser, der maatte opstaa mellem dem angaaende den ovenfor nævnte i § 1 omtalte Praxis, for Raadet som mæglende Institution. Lovens § 3. Naar Raadet har taget Standpunkt hertil, meddeler det Parterne den Afgørelse af Sagen, som det foreslaar dem at indgaa paa, og sender en Indberetning om Afgørelsen til Justitsministeren, der foranlediger den offentliggjort. For saavidt muligt at forebygge Strid er Raadet berettiget til, selv om ingen Strid foreligger i Øjeblikket, at henvende sig med Forslag til Kommuner eller Lægeorganisationer, ligesom saadanne kunne henvende sig til Raadet om Oplysning og Vejledning. Saafermt det, efter at Raadet har foretaget en begæret Mægling, skulde vise sig ugørligt for Kommunen at faa den kommunale Lægepraxis besørget paa de af Raadet foreslaaede Vilkaar, tager Justitsministeren, efter at have indhentet Sundhedsstyrelsens Erklæring, Bestemmelse om midlertidig Varetagelse ved Statsforanstaltning af den kommunale Lægepraxis i Kommunen, ved Ansættelse af Læge eller paa anden Maade. Hvis Kommunen ikke ønsker at træffe en Ordning i Overensstemmelse med Raadets Forslag, gør den Indstilling om en anden Ordning til Indenrigsministeren, som tager Bestemmelse herom efter Samraad med Justitsministeren, Lovens § 4. Dersom der mellem en Kommune og en Læge, der har indgaaet skriftlig Overenskomst angaaende Udførelse af den ovenfor omtalte i Lovens § 1 nævnte Praxis, opstaar Uoverensstemmelse med Hensyn til Forstaaelse af Overenskomstens Regler, kan hver af Parterne indbringe saadan Tvist for Raadet til Voldgiftsafgørelse med bindende Retsvirkning for begge Parter, hvis Overenskomsten indeholder Vedtagelse i saa Henseende og ikke er

tilvejebragt af Raadet ved en Afstemning, i hvilken Opmanden, da Stemmerne have staaet lige, har deltaget. Iøvrigt kan, naar begge Parter ere enige derom, enhver Strid mellem dem indbringes for Raadet til bindende Voldgiftsafgørelse, ogsaa saadanne, som ellers hver af Parterne kunde indbringe for de almindelige Domstole, jfr. Lovens § 5, der endvidere bemyndiger Justitsministeren til efter Forhandling med Indenrigsministeren at fastsætte nærmere Regler om Behandlingen af disse Sager og Fuldbyrðelsen af de i disse afsagte Kendelser og Domme i nøje Overensstemmelse med Grundsætningerne i den i Tidsskriftet for 1911 S. 129 o. ff. omtalte Lov Nr. 81 af 12te April 1910 om Oprettelse af en fast Voldgiftsret.

Ogsaa Lov Nr. 126 af 13de Juni om Jordemoder-væsenet er udarbejdet paa Grundlag af en Betænkning af den ovenfor S. 11 omtalte Kommission. Lægers Ret til at yde Fødselshjælp berøres ikke af Loven. Ret til at drive Næring som Jordemoder have ifølge § 1 kun Kvinder, der paa lovlig Maade have erholdt Lærebrev som saadanne, naar de have underskrevet en Forsikring om at ville opfylde de dem som Jordemødre paahvilende Pligter. Jordemødrene staa under Sundhedsstyrelsen. Enhver Jordemoder, der praktiserer, er forpligtet til at begive sig til de fødende Kvinder, til hvilke hun hentes, § 2. En Jordemoder maa kun optage svangre eller fødende Kvinder i sit Hjem, naar Hjemmet er godkendt i saa Henseende af vedkommende Embedslæge, som da har fornødent Tilsyn med Hjemmet, men Tilladelsen kan til enhver Tid tages tilbage, § 4. Ifølge § 6 er en Jordemoder forpligtet til at iagttage Tavshed om, hvad der under Udøvelsen af hendes Kald bliver hende betroet, eller hvad hun derunder erfarer eller faar Formodning om vedrørende Barselspatientens Forhold, medmindre Pligt til at udtale sig følger af den almindelige Lovgivning. Om Bestemmelserne om Distriktsjordemødre i Lovens §§ 7—13 henvises til Loven selv. Retten til at praktisere som Jordemoder kan frakendes vedkommende efter Reglerne i Lov Nr. 111 af 30te April 1909 § 7 om Sundhedsvæsenets Centralstyrelse. Endvidere kan Retten fradømmes hende, hvis hun findes skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling, § 15. Om Straf-

og Ophævelsesbestemmelser m. m. se iøvrigt i det hele §§ 14—16.

Ifølge Lov Nr. 85 af 21de April om Oprettelse af et Embede som Kommitteret ved Fængselsvæsenets Arbejdsdrift under Justitsministeriet samt et Kontorchefembede under Direktøren for Fængselsvæsenet oprettes bl. a. et Embede som Kommitteret ved Fængselsvæsenets Arbejdsdrift under Justitsministeriet. Den Kommitterede, der sorterer under Direktøren for Fængselsvæsenet, lønnes — foruden med fast Gage — med en Tantième af $1\frac{1}{2}$ pCt. af det Beløb, hvormed den aarlige Nettofortjeneste overstiger den gennemsnitlige Nettofortjeneste af Arbejdsdriften i de 5 Aar 1905—07 til 1910—11.

Til den i Tidsskriftet for 1914 S. 158 f. omtalte Lov Nr. 47 af 14de Marts 1913 indeholdende nogle Bestemmelser vedrørende Folkekirkens Præsters Lønningsforhold slutter sig kgl. Anordning Nr. 139 af 24de Juni.

Ved § 4 i Lov Nr. 74 af 1ste April om faste Gesandtskaber m. m. ophæves § 5 og § 7, 1ste Stykke, i Lov Nr. 123 om Diplomat- og Konsulatvæsen af 27de Maj 1908, saaledes som denne Lov er ændret i Henhold til Lov Nr. 82 af 1ste April 1912, se om denne Tidsskriftet for 1913 S. 123.

En særegen Plads indenfor Aarets Lovgivning indtage de ved Verdenskrigen fremkaldte Lovforanstaltninger, som nedenfor skulde nævnes.

Den *strænge* og til *alle* Sider ensartede Neutralitet, som altid har været hævdet som Danmarks Udenrigspolitik, og som, saaledes som det med Styrke udtaltes i det kongelige Budskab, udstedt den 1ste August¹⁾, ogsaa under denne Krig uvægerlig vil blive fulgt, fik sit første Lov-Udslag i Lov Nr. 149 af 2den August, hvorved det forbydes fra dansk Territorium at understøtte krigsførende Magter, jfr. Bekendtgørelse Nr. 169 af 11te August angaaende danske Undersaatters Forhold overfor krigsførende Magters Regeringsskibe. Den ledsagedes af Lov Nr. 150 af s. D. om Tillæg til almindelig borgerlig Straffelov af 10de Februar 1866, som i sin § 1

¹⁾ Lovtidende A Nr. 207, 1914.

straffer den, der foretager noget, hvorved fremmed militært Efterretningsvæsen sættes i Stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke indenfor den danske Stats Omraade, Lov Nr. 151 af s. D. om Ændring i § 13 i Lov af 15de Maj 1875 om Tilsynet med Fremmede og Rejsende m. m., der som 2det Punktum i den citerede Paragraf indsætter en Bestemmelse om, at Justitsministeren skal kunne udvise Personer, som begaa de i den lige ovenfor omtalte Lov nævnte Handlinger, forsaavidt de ikke ere i Besiddelse af Indfødsret, og Lov Nr. 152 af s. D. om Lodstvang ved Sejlads til og fra København, der ophævedes ved § 5 i Lov Nr. 178 af 19de August om midlertidige Foranstaltninger vedrørende Lodsvæsenet, som i § 1 bemyndigede den Minister, under hvem Lodsvæsenet henhører, til at paabyde Lodstvang ved Sejlads i de paagældende Farvande og Havne, naar Forholdene nødvendiggøre saadanne Neutralitetsforanstaltninger i danske Farvande, at Skibe ikke uden Lodsvejledning kunne færdes i disse, samt naar det af Hensyn til Landets Neutralitet maa anses for nødvendigt, at der paalægges Lodstvang ved Besejling af Havne. Efter Lov Nr. 200 af 9de September om Tillæg til almindelig borgerlig Straffelov af 10de Februar 1866 straffes den, som forsætlig eller uagtsomt a) uden behørig Bemyndigelse beskriver eller afbilder danske militære Forsvarsanlæg eller mangfoldiggør eller offentliggør saadanne Beskrivelser eller Afbildninger, b) overtræder Bestemmelser eller Forbud, som af civile eller militære Myndigheder ere givne i Anledning af Statens Neutralitets-Foranstaltninger. Til Loven slutte sig Bekendtgørelser Nr. 219 og Nr. 220 af 18de September.

Angaaende de Regler, der bør iagttages til Betryggelse af den danske Handel og Søfart under en Krig mellem fremmede Magter, gives udførlige Bestemmelser i kgl. Anordning Nr. 161 af 6te August. Jfr. i Forbindelse hermed Bekendtgørelse Nr. 215 af 18de September.

Om Militærbevillinger handle Lov Nr. 163 af 7de August om extraordinær Bevilling til militære

Formaal og Lov Nr. 267 af 2den November om Bevilling til Afholdelse af Udgifterne vedrørende den indkaldte Sikringsstyrke. I Forbindelse hermed kunne af egentlige militære Love markes Midlertidig Lov Nr. 286 af 5te December om Bemyndigelse til, saalænge Sikringsstyrken er indkaldt, at afvige fra visse Bestemmelser i Lov Nr. 209 af 30te September 1909 om Hærens Ordning, jfr. om denne Tidsskriftet for 1910 S. 311, Lov Nr. 307 af 22de December om Ændring i Lov Nr. 215 af 30te September 1909 om Søværnets Ordning, se Tidsskriftet l. c. og Lov Nr. 308 af 23de December om Ændringer i Lov Nr. 209 af 30te September 1909 om Hærens Ordning. Jfr. ogsaa i denne Sammenhæng Bekendtgørelse Nr. 227 af 28de September. Midlertidig Lov Nr. 162 af 7de August om Statstilskud til de kommunale Hjælpekasser, jfr. Lov Nr. 302 af 21de December om Ændring i midlertidig Lov Nr. 162 af 7de August 1914 om Statstilskud til de kommunale Hjælpekasser, affødt af den Trang, der opstod ved de ekstraordinære Indkaldelser til Hæren og Søværnet.

Ved § 1 i Lov Nr. 155 af 2den August om Reservefonden bemyndigedes Finansministeren til indtil videre at overføre Reservefondens samtlige Midler til Kassebeholdningen, og ved § 1 i Lov Nr. 154 af s. D. om Udstedelse af rentebærende Statsbeviser modtog samme Minister Bemyndigelse til at udstede rentebærende Statsbeviser til et Beløb af 25 Millioner Kroner, hvilke ifølge Lovens § 2 indfries Aarsdagen efter deres Udfærdigelsesdatum med deres fulde paalydende Beløb samt et Rentetillæg af 5 pCt., og som i Henhold til Lovens § 3 efter Overenskomst med Nationalbanken modtages ved alle Kongelige Kasser i Betaling for deres fulde paalydende Beløb.

Om Nationalbanken gaves forskellige Regler i Lov Nr. 153 af 2den August om midlertidig Ændring i den gældende Regel for Indløseligheden af Nationalbankens Sedler, jfr. Lov Nr. 223 af 25de September om Forlængelse af Lov af 2den August 1914 om midlertidig Ændring i den gældende Regel

for Indløseligheden af Nationalbankens Sedler, og Lov Nr. 174 af 15de August om Udstedelse af 1- og 2-Kronesedler, der bemyndigede Nationalbanken til at udstede Sedler lydende paa 1 Krone og paa 2 Kroner, jfr. kgl. Kundgørelse Nr. 175 af s. D. Jfr. i Forbindelse hermed Foreløbig Lov Nr. 231 af 3dje August om midlertidig Ophævelse af den dansk vestindiske Nationalbanks Forpligtelse til ved Hovedsædet paa St. Thomas at vexle Bankens Sedler med Guldmønt, ophævet ved den endelige Lov Nr. 238 af 2den Oktober om midlertidig Ophævelse af Den dansk vestindiske Nationalbanks Forpligtelse til at vexle Bankens Sedler med Guldmønt.

Ifølge § 1 i Midlertidig Lov Nr. 164 af 7de August om Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer bemyndigedes Indenrigsministeren til indtil videre at træffe Foranstaltninger til Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer, derunder mod fuld Erstatning at lade Staten overtage saadanne Levnedsmidler og Varer, som det er af Betydning for Samfundet at have Raadighed over. Ved kgl. Anordning Nr. 173 af 8de August om Nedsættelse af en overordentlig Kommission i Henhold til midlertidig Lov af 7de August 1914 om Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer blev der under Indenrigsministeriet nedsat en Kommission, der under de forhaandenværende overordentlige Forhold skulde træffe Foranstaltninger til Landets Forsyning med de nødvendige Forbrugsartikler og disses hensigtsmæssige Fordeling, og som bemyndigedes til, hvor det maatte findes fornødent, at indvirke regulerende paa Handelen med og Priserne paa Levnedsmidler og Varer, naar uforholdsmæssig Prisstigning som Følge af Spekulationsforretninger eller af anden Aarsag er indtraadt eller kan befrygtes at ville indtræde. Jfr. i Forbindelse hermed kgl. Anordning Nr. 187 af 21de August om Tilvejebringelse af Heste til Hæren i Henhold til midlertidig Lov af 7de August 1914, Bekendtgørelse Nr. 190 af 29de August angaaende Statens Overtagelse af Hvedebeholdningerne i Kobenhavns og Frederiksbergs Kommuner og i

Hellerup Sogn, jfr. hertil Tillægs-Bekendtgørelse Nr. 193 af 31te August og Bekendtgørelse Nr. 194 af 1ste September, kgl. Anordning Nr. 191 af 29de August angaaende Nedsættelse af en Vurderingskommission i Henhold til midlertidig Lov af 7de August 1914 om Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer, kgl. Anordning Nr. 192 af 29de August om Nedsættelse af kommunale Kommissioner i Henhold til midlertidig Lov af 7de August 1914 om Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer, Bekendtgørelse Nr. 195 af 4de September angaaende Forpligtelse til Meddelelse af Oplysninger til Brug ved Gennemførelsen af Lov af 6te August 1914 om Forbud mod Udførsel af visse Varer, Bekendtgørelse Nr. 232 af 25de September om Fastsættelse af Vægt for Brød, Bekendtgørelse Nr. 233 af s. D. angaaende Forbud mod at anvende aftærsket Rug og Hvede til Fodring eller Spiritusfabrikation, jfr. hertil Tillægs-Bekendtgørelse Nr. 275 af 9de November, Bekendtgørelse Nr. 244 af 8de Oktober angaaende Statens Overtagelse af nogle Beholdninger af Loduld i København, Bekendtgørelse Nr. 264 af 31te Oktober vedrørende Oplysninger om Landets Kornavl m. v., Bekendtgørelse Nr. 293 af 16de December angaaende Indsendelse af Kontrakter m. m. vedrørende udenlandsk Rug, Bekendtgørelse Nr. 294 af 17de December angaaende Statens Overtagelse af et Parti Rug i Præstø, Ringkøbing og Veile Amter, kgl. Anordning Nr. 300 af s. D. om Nedsættelse af en Vurderingskommission i Henhold til midlertidig Lov af 7de August 1914, Bekendtgørelse Nr. 313 af 21de December om Fastsættelse af Vægt for Brød i Landkommuner og Bekendtgørelse Nr. 318 af 31te December om Fastsættelse af Maximalpris for indenlandsk Rug. Ifølge Lov Nr. 278 af 16de November om Straf for Overtrædelse af de i Følge midlertidig Lov Nr. 164 af 7de August 1914 trufne Foranstaltninger straffes den, der handler

eller forsøger at handle i Strid med Loven af 7de August med Bøder fra 5 Kr. til 10,000 Kr. eller Fængsel.

En Række Love og administrative Bestemmelser indeholde forskellige Udførselsforbud. Lov Nr. 159 af 6te August om Forbud mod Udførsel af visse Varer § 1 bemyndiger Justitsministeren til midlertidig at forbyde Udførsel af Varer, tilhørende følgende Grupper: 1) Levnedsmidler, Korn- og Foderstoffer, 2) Brændselstoffer og Olier, 3) Træ, Staal og Jærn, 4) Guld og Sølv, 5) Ride-, Træk- og Lastdyr, 6) Motor-køretøjer, 7) Krigsmateriel og andre Krigsfornødenheder, hvortil som Nr. 8 i Henhold til Lov Nr. 260 af 29de Oktober om Tillæg til Lov af 6te August 1914 om Forbud mod Udførsel af visse Varer kommer «Varer, som det af Hensyn til Samfundshusholdningen skønnes fornødent at bevare for Landet». Jfr. i Tilslutning hertil Bekendtgørelser Nr. 160 af 6te August, Nr. 168 af 8de s. M., Nr. 176 af s. M., Nr. 185 af s. M., Nr. 188 af s. M., Nr. 199 af 5te September, Nr. 211 af 12te s. M., Nr. 216 af 25de s. M., Nr. 235 af 30te s. M., Nr. 249 af 15de Oktober, Nr. 251 af 19de s. M., Nr. 252 af 21de s. M., Nr. 259 af 26de s. M., Nr. 262 af 29de s. M., Nr. 263 af 31te s. M., Nr. 270 af 5te November, Nr. 282 af 23de s. M., Nr. 287 af 5te December, Sammen drag Nr. 288 af s. D., og Bekendtgørelser Nr. 292 af 11te s. M. og Nr. 314 af 22de s. M. Ifølge Lov Nr. 261 af 29de Oktober om Straf for at handle i Strid med afgivne Erklæringer vedrørende Ind- og Udførsel straffes den, der handler eller forsøger paa at handle i Strid med en af ham for en offentlig Myndighed afgiven Erklæring angaaende Bestemmelsesstedet for Skib eller for Varer, som han agter at udføre fra eller indføre her til Landet, saavel som den, der forsætlig medvirker hertil, med Bøder fra 500 Kr. til 10,000 Kr. eller Fængsel, hvorhos Varerne konfiskeres.

Ved § 1 i midlertidig Lov Nr. 156 af 2den August om Udbetaling af Indlaan og Sparekassemedler blev Handelsministeren bemyndiget til, saalænge den forhaanden-værende økonomiske Situation gør det ønskeligt, at fastsætte, at der paa enhver af en Bank eller Sparekasse udstedt Kontrabog eller Indlaansbevis, uanset de i samme fastsatte Udbe-

talingsvilkaar, ikke kan fordres udbetalt mere end tre Hundrede Kroner om Ugen, meduindre Udbetalingen sker under Form af Overforsel til Kontrabog eller Indlaansbevis i det samme eller et andet Pengeinstitut eller under Form af Checks, udstedte til offentlige Kasser, jfr. hertil Bekendtgørelse Nr. 157 af s. D.

Ved § 1 i Lov Nr. 179 af 20de August om Adgang til Betalingshenstand, jfr. Lov Nr. 242 af 9de Oktober om Ændring i Lov Nr. 179 af 20de August 1914 om Adgang til Betalingshenstand bestemtes det, at hvis en Skyldner, der i første Instans sagsoges for en for den 1ste August 1914 stiftet Gæld, bevisliggjorde, at han paa Grund af de foreliggende overordentlige Forhold ikke kunde betale, var Domstolen indtil den 15de Januar 1915 bemyndiget til at indromme ham en Betalingshenstand i det Omfang, hvori Gælden anerkendtes, ved for denne Gælds Vedkommende at udsætte Sagens videre Forfolgning i saa lang Tid, som den skønner, at Betalingshenstand er begrundet, dog ikke ud over 3 Maaneder. Henstanden kunde gores afhængig af en efter Rettens frie Skøn fastsat Sikkerhedsstillelse, ligesom Retten kunde nægte Henstanden, hvis den vilde medføre uforholdsmæssig Skade for Sagsøgeren. Om Skyldnerens Paastand, der skulde nedlægges i det første Retsmode, hvori Sagen foretoges efter Lovens Ikrafttræden, kunde tages til Følge, skulde afgøres ved en særlig Kendelse, der ikke kunde indankes for højere Ret, og som skulde afsiges snarest, saavidt muligt i samme Retsmode, hvori Paastanden blev fremsat. Med Hensyn til den ikke anerkendte Del af Gælden kunde Sagens Forfolgning fortsættes uanset den indrømmede Henstand. Den forannævnte Regel kom ikke til Anvendelse, hvor Søgsmålet angik Renter eller Afdrag paa Prioritetsgæld, Renter af Obligationer, Lønninger, Pensioner, Aftægtsydelser, Forsikringssummer og Forsikringspræmier, Husleje, Forpagtning- og Fæste-Afgifter, Skatter og Afgifter til det offentlige eller Fordringer paa Banker og Sparekasser — med Hensyn til de sidstnævnte Fordringer gælde Bestemmelserne i den ovenfor omtalte Lov Nr. 156 af 2den August. Ifølge Lovens § 2 kunde der indenfor den fornævnte Tidsfrist ikke indledes

Retsforfølgning ved danske Domstole eller foretages exekutive Skridt derunder Realisation af Pant for nogen før den 1ste August stiftet Gæld i eller til Udlandet, forsaavidt denne havde sin Oprindelse fra saavel første Fordringshavers som Skyldnerens Næringsdrift. Ej heller kunde i dette Tidsrum i Danmark beroende Sikkerhed, der er stillet for saadan Gæld, forlanges udleveret. Endelig bestemte § 3, at Skyldneren i de i §§'erne 1 og 2 omhandlede Tilfælde var pligtig til efter Forfaldstid at forrente Gælden, forsaavidt højere Rente ikke var aftalt, med den til enhver Tid gældende Nationalbank-Diskonto, dog ikke mindre end 6 pCt. om Aaret.

Ifølge Midlertidig Lov Nr. 202 af 10de September om danske Skibes Forsikring mod Krigsfare § 1 dan-
nedes der i ommeldte Ojemed et gensidigt Forsikringsinstitut med Støtte af Staten og under Medvirkning af saadanne danske Forsikringsselskaber, med hvilke Staten derom afslutter Overenskomst. Pligtige til at indtræde i Forsikringsinstituttet og til at bære de med Forsikringen forbundne Tab og Omkostninger, saaledes som i Loven bestemt, ere med de i denne nævnte Undtagelser samtlige registreringspligtige danske Skibe, jfr. Lovens § 10, 1ste Stykke. For ethvert registreringspligtigt Skib var Rederen pligtig inden 14 Dage efter Lovens Ikrafttræden til Institutet at indgive Anmeldelse angaaende Skibets Optagelse i Forsikringsinstituttet, der benævnes «Krigsforsikringen for danske Skibe» og har Sæde i København, forestaaet af en Bestyrelse paa 6 Medlemmer, hvoraf 3, deriblandt Formanden, udnævnte af Kongen, 2 valgte af Dansk Dampskibsrederiforening, og 1 af Dansk Sejlskibsrederiforening. Lovens § 2. Ethvert forsikringspligtigt Skib skal i Henhold til § 3 forsikres for den Værdi, der som Taxt er fastsat for dets Kaskoforsikring; intet Skib kan forsikres for et højere Beløb end 750,000 Kr., jfr. § 4 c. Til Dækning af Krigsforsikringens Udgifter udreder enhver Forsikringstager en Præmie, der under Hensyn til de til enhver Tid bestaaende Tilstande fastsættes af Bestyrelsen for hver enkelt Rejse, eller hvor Omstændighederne maatte tale derfor, som Aarspræmie. Til Sikkerhed for Præmien, der kan inddrives ved Udpantning, har Institutet Panteret i det forsikrede Skib med Prioritet som for offentlige

Afgifter bestemt. Samme Sikkerhedsret haves i Erstatningskravet i Henhold til sædvanlig Kaskoforsikring. Saafrømt Rederen stiller anden af Bestyrelsen godkendt Sikkerhed, kan Panteretten frafaldes. Fritagne for Forsikring ere efter § 4 bl. a. Skibe, som Staten ejer eller sikrer imod Krigsfare, Skibe, som gaar i Kystfart, Skibe, som ikke ere kaskoforsikrede, Skibe, som ere oplagte i sikker Havn, forsaavidt Rederen skriftlig begjærer det. Se iøvrigt nærmere Paragrafen selv. Forinden hver Rejses Paabegyndelse skal der efter § 5 til Institutet indgives Anmeldelse om Rejsen. Forsikring i Henhold til Loven dækker, Lovens § 6: 1) al Skade, som godtgøres at være en Folge af Krig eller af Statsmagters Forholdsregler i Anledning af Krig, og som ikke omfattes af Kaskoforsikring, 2) Tab, som forvoldes ved, at et Skib for en Tid unddrages Rederens Disposition ved Opbringelse, Beslaglæggelse eller lignende direkte Indgriben fra krigsførende Magters Side. Den omfatter ikke Skade eller Tab, der er indtraadt under Rejse, som ikke er anmeldt for og godkendt af Bestyrelsen, eller som er forvoldt ved Overtrædelse af den ovenfor S. 18 nævnte kgl. Anordning Nr. 161 af 6te August. Erstatningskravene i Henhold til Loven udredes efter dens § 7 under Statens Garanti af Institutet med 85 pCt. og af de ovenfor i § 1 nævnte Forsikringsselskaber med 15 pCt., se iøvrigt nærmere Reglerne i Paragrafen selv. Kommer Danmark i Krig, ophører Forsikringen fra det Tidspunkt, paa hvilket Krigstilstand er indtraadt, § 8. Straffebestemmelser indeholdes i § 11. Til Loven slutte sig Bekendtgørelse Nr. 203 af 12te September, kgl. Anordning Nr. 204 af s. D. om Fastsættelse af Statuter for «Krigsforsikringen for danske Skibe» og Midlertidig Lov Nr. 222 af 25de September om Bemyndigelse for Regeringen til at yde Tilskud til danske Fiskerfartøjers Forsikring mod Krigsfare. I Forbindelse hermed mærkes Midlertidig Lov Nr. 221 af 24de September om Forsikring af Varer imod Krigsfare til Søs, ifølge hvis §§ 1 og 2 der dannes et Forsikringsinstitut «Dansk Krigs-Søforsikring for Varer», og ifølge hvis § 3 Forsikring kun kan finde Sted for Vareforsendelser i Indlandet eller Forsendelser af Varer

med Danmark som Bestemmelsessted eller af danske Varer til Udlandet og kun, forsaavidt Varerne forsendes med dansk Skib; dog kunne ogsaa Vareforsendelser med andre neutrale Magters Skibe indgaa under Forsikringen, naar særlige Omstændigheder efter Institut-Bestyrelsens Skøn tale derfor. Om Lovens øvrige Regler henvises til selve Loven, hvortil slutte sig Bekendtgørelse Nr. 228 af 29de September, kgl. Anordning Nr. 229 af 30te September om Fastsættelse af Statuter for «Dansk Krigs-Søforsikring for Varer» og Bekendtgørelse Nr. 241 af 7de Oktober.

Endelig kunde mærkes følgende Love m. m., der enten skyldte Krigen deres Oprindelse eller i hvert Fald have en vis Nexus dertil: Lov Nr. 237 af 2den Oktober om midlertidigt Statstilskud til de kommunale Hjælpekasser, Midlertidig Lov Nr. 201 af 10de September om Ændringer i Lov om Beskyttelse af Varemærker Nr. 52 af 11te April 1890, Patentlov Nr. 69 af 13de April 1894 samt Lov om Beskyttelse af Mønstre Nr. 107 af 1ste April 1905, jfr. Bekendtgørelser Nr. 209 af 11te September, Nr. 210 af s. D. og Nr. 268 af 2den November, Lov Nr. 266 af 2den November om Optagelse af et midlertidigt Statslaan og Bekendtgørelse Nr. 196 af 4de September om Kørsel med Motorkøretøjer, der benyttes af Søværnets Personale.

Bortset fra Lønnings-, Pensions- og lignende mere specielle og lokale Love kunne iøvrigt fremhæves følgende af Aarets Lovgivning:

- 1) Lov Nr. 12 af 23de Januar om en forandret Affattelse af § 27 i Lov om Indkomstskat til Københavns Kommune Nr. 110 af 18de April 1910 m. v., jfr. Tidsskriftet for 1911 S. 140.
- 2) Midlertidig Lov Nr. 39 af 25de Februar om Indkaldelse af værnepligtige til Søværnet.
- 3) Lov Nr. 82 af 1ste April om Opførelse af en Laboratoriebygning for Universitetet og en dertil knyttet Bygning for Tjenestemænd.
- 4) Lov Nr. 79 af 8de April om Tillæg til Postlov

Nr. 57 af 5te April 1888 med senere deri foretagne Ændringer m. m.

- 5) Lov Nr. 83 af 21de April om Forandring i § 2 i Lov Nr. 64 af 1ste April 1908 om Forandring i Lov Nr. 65 af 26de Marts 1898 om Begunstigelser for landøkonomiske Forskudsforeninger, se om Lov 1908 Tidsskriftet for 1909 S. 200.
- 6) Lov Nr. 86 af s. D. om Forandring i Lov Nr. 151 af 18de Maj 1906 om Fiskeri i Randers Fjord og Gudenaa m. m., se om denne Tidsskriftet for 1907 S. 113.
- 7) Lov Nr. 246 af s. D. om en forøjet Ligning til nogle af Amternes Skolefonds.
- 8) Midlertidig Lov Nr. 132 af 27de Maj om Forberedelse af nye Valglister til Brug ved Rigsdagsvalg.
- 9) Lov Nr. 114 af 29de s. M. om Bemyndigelse for Regeringen til Afholdelse af Udgifter ved internationale Havundersøgelser i Fiskeriojemed. Se om Lov Nr. 50 af 14de Marts 1911 Tidsskriftet for 1912 S. 134.
- 10) Lov Nr. 117 af s. D. om Uddybning og Sikring af Thyborøn Kanal m. v.
- 11) Midlertidig Lov Nr. 133 af 13de Juni om Ændringer i § 4 i Lov Nr. 60 af 24de April 1896 om Beskyttelse af Vandforsyningsanlæg, jfr. Tidsskriftet for 1897 S. 232.
- 12) Lov Nr. 303 af 16de December om Ændring i Lov om Lodsvæsenet af 13de Juni 1879, saaledes som den er ændret ved Lov Nr. 139 af 8de Juni 1912, jfr. Tidsskriftet for 1913 S. 125.
- 13) Lov Nr. 304 af s. D. om Nedlæggelse af Bogo Lodseri og
- 14) Lov Nr. 317 af 29de December om Ophævelse af Bompengeafgift.

For Færøerne mærkes Lov Nr. 37 af 25de Februar om Afholdelse af Ting for Suderø Syssel m. v., kgl. Anordning Nr. 41 af s. D., hvorved Lov

Nr. 101 af 29de April 1913 om Hjælpekasser sættes i Kraft paa Færøerne, jfr. om denne Lov Tidskriftet for 1914 S. 148—49, Midlertidig Lov Nr. 119 af 5te Juni om Forandring af de for Folketingsvalg paa Færøerne fastsatte Frister og Lov Nr. 305 af 16de December vedrørende Udarbejdelsen af nye Skøde- og Panteregistre paa Færøerne.

For Vestindien endelig mærkes foruden den i det foregaaende nævnte Lov Lov Nr. 64 af 1ste April om Told- og Skibsafgifter paa St. Thomas og St. Jan.

Fz. D.

Norge.

Antallet af de i Aaret 1914 udkomne Love er ganske stort, men de bestaar for en væsentlig Del i mindre Ændringslove. Da Stortinget i Begyndelsen af Juli udsatte sine Forhandlinger, var det Forudsætningen, at det skulde træde sammen igjen i Oktober og da bl. a. behandle endel gjenstaaende Lovsager. Den ved Fredsbrudet skabte Situation medførte imidlertid, at Stortinget blev sammenkaldt allerede i August, men tillige, at dets Samvær blev ganske kortvarig. Som Følge heraf blev Flerheden af de allerede foreliggende Lovforslag ikke taget under Behandling, medens der paa den anden Side blev udfærdiget endel Love, som specielt tog Sigte paa den foreliggende Situation. Af særlig Interesse er det, at Forholdene har medført, at der er blevet gjort en ganske udstrakt Anvendelse af den Kongen efter Grundlovens § 17 tilliggende Myndighed til at give Lovregler gennem provisorisk Anordning, efterat denne Myndighed i en Aarrække ikke havde været benyttet.

Vedkommende den offentlige Ret er at nævne to mindre Grundlovsforandringer. Grundlovens § 90 bestemte tidligere, at Høiesterets Domme i intet Tilfælde kunde paaankes eller underkastes Revision. Af Hensyn til denne Bestemmelse blev ved Udfærdigelsen af Straffeprocessloven af 1ste Juli 1887 Domme afsagt af Høiesteret undtagne fra de

almindelige Regler om Adgangen til Gjenoptagelse. Ved Straffeprocesslovens Revision i 1902 blev inidlertid denne Undtagelse ophævet. For at fjerne enhver Tvivl om Grundlovsmæssigheden af at anvende saavel Straffeprocesslovens Regler om Gjenoptagelse som de i de foreliggende Udkast til Reform af Civilprocessen indeholdte Regler om Gjenoptagelse og Forfriskning overfor Domme afsagt af Hoiesteret er Grundlovens § 90 nu ved Grundlovsbestemmelse af 28de Februar, kundgjort 6te Marts, ændret saaledes, at Forbudet mod, at Hoiesterets Domme underkastes Revision, er bortfaldt. — Grundlovsbestemmelse af 7de, kundgjort 13de Marts, har helt ophævet den i Grundlovens § 52 c indeholdte Bestemmelse om Suspension af Stemmeret paa Grund af Opbud eller Fallit, efterat Bestemmelsen allerede ved Grundlovsbestemmelse af 17de/25de April 1903 var indskrænket derhen, at Suspensionen kun gjaldt, saalænge Skyldnerens Bo var under Behandling.

Lov af 24de April om Forandring i Lov om forberedende Prøver ved Universitetet af 9de Juni 1903 har givet denne Lovs § 1 et Tillæg, hvorefter medicinske Studenter, som ikke har taget Examen artium paa Reallinjen, maa underkaste sig forberedende Prøve i Fysik for at faa Adgang til Embedseksamen. De i Universitetsfundatsen af 28de Juli 1824 § 36 indeholdte Regler om Bergeksamen ved Universitetet er ophævet ved en Lov af 12te Juni, idet Bergstudiet nu er henlagt til den tekniske Høiskole. Ved Lov af 26de Juni om Forandring i Lov om høiere Almenskoler af 27de Juli 1896 er der aabnet Adgang til ved Siden af de tidligere tre-aarige Gymnasier byggede paa Middelskolen tillige at oprette fire-aarige Gymnasier byggede paa Landsfolkeskolen og en dertil knyttet seks Maaneders Fortsættelsesskole. I § 26 i Lov om høiere Almenskoler af 27de Juli 1896 blev der ved Ændringslov af 25de Juli 1910 indføjet en Bestemmelse om, at Skolerne hvert Aar skulde anvende 6 Dage til Exersits og Idræt. Denne Bestemmelse, som vakte adskillig Opposition, er nu ved Lov af 3die Juli ændret derhen, at indtil 3 Dage hvert Aar kan anvendes til Idræt.

Lov af 12te Juni om Forandringer i Lov om Rettergangsmaaden i Straffesager af 1ste Juli 1887 § 72 udvider den i nævnte Paragraf indeholdte Opregning af Paatalemyndighedens Tjenestemænd til ogsaa at omfatte Politiassistenter. Øiemedet med Forandringen er væsentlig at aabne Adgang til at overdrage Politiassisterne Myndighed til at udfærdige Bødeforelæg. Lov af 3die Juli om Forandringer i Lov om Lagrettesmænd af 28de August 1854 giver nye Regler om Opnævnelse af Meddomsmænd i civile Sager og Skjønsmænd til de almindelige Skjøn- og Synsforretninger, som bestyres af Underdommeren. Loven afskjærer den Adgang, Parterne tidligere har havt til at fremkomme med Forslag til Opnævnelse, og tillægger dem istedet en Udskydelsesret. Vedkommende Embedsmand skal opnævne dobbelt saa mange som det fastsatte Antal Skjøn- eller Meddomsmænd (eller hvis dette er et ulige Tal, en mere end det dobbelte Antal), og af det overtallige Antal Mænd har Rekvisenten og Modparten Adgang til at udskyde hver en Halvdel.

Lov af 18de August om Forsvarshemmeligheder indeholder endel Straffebestemmelser, som supplerer og delvis skjærper de i den almindelige borgerlige Straffelov optagne Bestemmelser mod Spionering. Den tillægger saaledes Kongen Ret til at forbyde Uvedkommende Adgang

1. til Fæstningsværker, Krigsskibe, Havner, Signalstationer eller Bygninger og Anlæg, hvor Gjenstande af Interesse for Rigets Forsvar fremstilles, istandsættes eller opbevares,
  2. til bestemt angivne Omraader,
  3. til at overvære militære Øvelser eller Forsøg,
- og fastsætter Straf for Overtrædelse af saadant Forbud. Skjærpet Straf er derhos fastsat for den, som ved urigtige Opgaver om Navn, Nationalitet, Stilling eller Næring eller anden svigagtig Adfærd skaffer sig eller andre Adgang til saadanne Anlæg og Bygninger som under 1. nævnt eller til at overvære militære Øvelser eller Forsøg. Videre indeholder Loven en omfattende Straffebestemmelse mod Optagelse, Mangfoldiggjørelse og Offentliggjørelse af Karter, Skitser, Fotografier eller Beskrivelser, som angaar Fæstningsværker eller iøvrigt kan

antages at være til Nytte for Rigets Fiende i Krigstilfælde, eller af Karter over Havner, Fjorder, Indlob o. s. v., hvilken Bestemmelse afløser de mere specielle Straffebud i den almindelige Straffelovs § 331 og Havneloven af 10de Juli 1894 § 59. Ligeledes sætter den Straf for enhver Medvirken ved Efterretninger, som har Spionering for en fremmed Stat til Formaal, samt for Forberedelse af Handling, som er strafbar efter de foran gjængivne Bestemmelser eller efter Straffelovens §§ 90 eller 91. — Provisorisk Anordning af 25de September om Forbud mod forsvarsfjendtlig Agitation fastsætter Straf for den, som deltager i eller medvirker til forsvarsfjendtlige Demonstrationer, eller som paa offentligt Møde søger at ophidse til Uvilje mod Tjeneste i Rigets Forsvar eller til Had mod militære Befalingsmænd. Derhos foreskriver den, at Udlændinger, som offentlig driver Agitation mod Forsvaret, skal udvises ved Politiets Foranstaltning. Undtagne herfra er dog Personer, som er født i Riget og har havt fast Bopæl eller stadigt Ophold her i de tre sidste Aar. — Provisorisk Anordning af 23de December om Indpassering til Rigets Krigshavner m. v. fastsætter Straf for Overtrædelse af de Forskrifter, som af Forsvarsdepartementet udfærdiges angaaende Indpassering til Krigshavner eller angaaende Seilads inden en saadan Havns Omraade.

Efter § 2 b i Lov indeholdende adskillige Bestemmelser om Politivæsenet i Kristiania — som ved Lov af 17de Juni 1869, 28de Mai 1881 og 6te Juni 1891 er udvidet til at gjælde ogsaa i de øvrige Dele af Riget — er Adgangen til at holde «offentlig Dans, Maskerade, Sangerhus eller deslige» afhængig af Politiets Bevilling, ligesom der ved kommunal Vedtægt kan paalægges dem, som driver saadan Næring, en særlig Afgift til Bykassen. Paa Grund af en opkommen Tvist om Rækkevidden af Udtrykket «eller deslige» er Bestemmelsen ved Lov af 12te Juni ændret saaledes, at den nu ogsaa udtrykkelig nævner Karusel, Skydebane og Ringkastning. — En anden Lov af s. D. indfører forskellige Forandringer i Ildsfarlighedsloven af 3die Mai 1871 med Tillægslove. Bl. a. foreskriver den, at der skal beskikkes en særskilt Inspektør med teknisk Uddannelse til at fore

Tilsyn med de ildsfarlige Gjenstande, som omfattes af Loven, ligesom den skjærper Reglerne om Opbevaring af ildsfarlige Vædske paa Landet. — Efter § 2 i Lov om Anmeldelse af Reisende og Fremmede er enhver, som gjør sig en Næring af at modtage Reisende i Natteherberge, forpligtet til at føre Fortegnelse over de Reisende og til paa Forlangende at forevise Fortegnelsen for Politiet. Ved provisorisk Anordning af 20de November indeholdende Tillæg til nævnte Lov er Justitsdepartementet bemyndiget til, naar det af Hensyn til Rigets Sikkerhed antages paakrævet, at bestemme — for det hele Land eller enkelte Dele af Landet — at de nævnte Næringsdrivende tillige skal afgive skriftlig Opgave over de ankomne Reisende, samt til at bestemme, at ogsaa andre, som modtager nogen Udlænding i Natteherberge, skal anmelde dette til Politiet. I Henhold hertil har Justitsdepartementet ved Rundskrivelse af 20de Januar 1915 bestemt, at saadanne Opgaver og Anmeldelser indtil videre skal afgives over hele Landet.

Ved provisorisk Anordning af 4de August blev der indført et Moratorium gaaende ud paa Udsættelse med Betalingen i en Kalendermaaned efter Forfaldstid af Pengeforpligtelser, som var stiftet før 5te August 1914 og forfaldt i Tiden fra og med 5te August til og med 6te September, med Undtagelse af Skatter og Afgifter til Stat og Kommune samt Lønninger, Pensioner og Livrenter. Samtidig blev det bestemt, at Norges Banks Forpligtelse til at indløse sine Sedler med Guld indtil videre skulde ophøre. Den førstnævnte Del af Anordningen blev afløst af Lov af 18de August om Udsættelse med Betaling af visse Pengeforpligtelser, som bestemte, at Pengeforpligtelser, som var stiftede før 5te August 1914 og forfaldne før Loven, ikke skulde kunne kræves betalt før 7de September 1914, og at Forfaldstiden for Pengeforpligtelser, som var stiftet før nævnte Tidspunkt og forfaldt i Tiden fra Lovens Datum til og med 6te September 1914, skulde udsættes i en Kalendermaaned. Undtagne fra Udsættelsen var foruden Skatter og Afgifter, Lønninger, Pensioner, Livrenter og Underholdningsbidrag m. v., tillige Folioindskud i Bankindretninger. Loven indeholdt til-

lige endel nærmere Forskrifter om Moratoriets Betydning for Adgangen til at anlægge Sogsmaal og holde Exekution, Arrest og Tvangsauktion samt for Bevarelsen af Vexelret og Odelsret. Den bemyndigede derhos bl. a. Kongen til at udvide den nævnte Udsættelse af Forfaldstiden i en Maaned til ogsaa at gjælde Forpligtelser, som forfaldt efter 6te September indtil seks Maaneder efter Lovens Datum samt til at forlænge de i Loven fastsatte Udsættelsesfrister med indtil fem Maaneder. Denne Bemyndigelse blev først benyttet ved kgl. Resolution af 2den September, som forlængede Udsættelsestiden for Forpligtelser overfor Udlandet til to Maaneder fra Forfaldsdag for Forpligtelser, som forfaldt til og med 6te September, og indrømmede en Udsættelse af en Maaned for Forpligtelser overfor Udlandet, som forfaldt efter denne Dag til og med 6te Oktober, hvorhos den forlængede Udsættelsen for Vexler forfaldne fra og med 8de til og med 17de August til en Maaned fra Forfaldstid og indrømmede en Udsættelse af 14 Dage for Vexler forfaldne fra og med 7de til og med 21de September. Derefter blev der ved kgl. Resolution af 3die Oktober indrømmet en yderligere Udsættelse af en Maaned for de i Resolutionen af 2den September omhandlede Forpligtelser til Udlandet. Nogen yderligere Forlængelse af Moratoriet er ikke skeet. — Ogsaa Forskriften i Anordningen af 4de August om Suspension af Norges Banks Forpligtelse til at indløse sine Sedler blev afløst af en Lov af 18de August om Forandringer i Lov om Norges Bank af 23de April 1892. Ved denne Lov er der i Bankloven af 1892 indføjet to nye Bestemmelser, af hvilken den ene gaar ud paa at bemyndige Kongen til under særlig faretruende Forhold at bestemme, at Bankens Indfrielse af Sedlerne midlertidig udsættes, uden at de derved ophører at være tvungent Betalingsmiddel, medens den anden bemyndiger Kongen til, naar saadan Udsættelse af Sedlernes Indfrielse er bestemt, at nedsætte den Afgift, som Banken efter § 11 i Loven af 1892 skal erlægge til Statskassen af det Beløb, hvormed den normale Seddeludstedelsesret er overskredet. I Henhold til den førstnævnte Bemyndigelse er det samtidig med Lovens Sanktion bestemt, at Norges Banks Indfrielse af dens Sedler midlertidig udsættes.

Lov af 21de August om Adgang til Pantsættelse af Fordringer, som ikke knytter sig til Gjælds-brev, er en Leilighedslov, foranlediget ved de ovennævnte Regler om Moratorium for Pengefordringer. Den aabner nemlig Adgang til i Udsættelstiden at pantsætte Pengefordringer, som omfattes af Moratoriet, og som ikke knytter sig til Gjælds-brev, gennem skriftlig Pantsættelseserklæring i Forbindelse med skriftlig Underretning til Skyldneren. Som Følge af Moratoriets Udløb er der nu ikke længer Adgang til yderligere Pantsættelse i Henhold til Loven. — En Lov af s. D. om Udsættelse af visse i Lovene om Norges Bank og om Hypothekbanken foreskrevne Valg aabner Stortinget Adgang til at udsætte til 1915 endel Valg af Styre-medlemmer m. v. vedkommende de nævnte Banker, som egentlig skulde være foretagne i 1914.

Lov af 8de September 1818, som anordnede Oprettelsen af en Børs i Kristiania, aabnede tillige Adgang til at oprette Børs i de øvrige Stiftsstæder. Naar man har villet oprette Børs i nogen af de andre Byer, har det derimod været nødvendigt at ty til Udfærdigelse af en særskilt Lov. Dette Forhold er nu ændret ved Lov af 7de April om Oprettelse af Børs i Rigets Byer, som indfører den for alle Byer gjældende Regel, at Kongen efter Andragende fra vedkommende Bystyre kan beslutte, at der i Byen kan oprettes Børs.

Lov af 21de August om Forsikring af norske Fartøier mod Krigsfare anordner Oprettelsen af en gjensidig Forsikringsindretning af norske Skibsredere til Forsikring mod Krigsfare, «Krigsforsikringen», for hvis Forpligtelser Staten og de norske Kaskoassurandører efter Overenskomst yder en Garanti af henholdsvis 80 og 20 pCt. Krigsforsikringens Styre opnævnes af Kongen, som tillige fastsætter dens Statuter. Pligtige til Forsikring er alle registreringspligtige, kaskoforsikrede norske Fartøier med Undtagelse af Fartøier, som er sikrede mod Krigsfare af Staten eller ved særskilt Forsikring, samt Fartøier i norsk Indsø- og Kystfart, Fangst- og Fiskefartøier og Fartøier i Oplag i tryk Havn. Præmien skal udgjøre mindst $\frac{1}{2}$ pCt. og høist 12 pCt. p. a. af Forsikringssummen og fastsættes inden disse Grænser af Styret. Overskud eller Underskud efter det endelige Opgjør

udlignes i Forhold til de erlagte Premier. Loven blev ved kgl. Resolution af s. D. sat i Kraft straks. — Efter provisorisk Anordning om Forsikring af Sjøfolks ombordværende Eiendele mod Krigsfare skal Krigsforsikringen tillige udrede Erstatning til Bemanningen paa krigsforsikrede Fartøier for Tab, som de maatte lide ved Skibsulykke, som dækkes af Forsikringen. Erstatningsbeløbet udgjør fra 200 til 600 Kroner efter Vedkommendes Stilling. Erstatning bortfalder, naar Rederiet paa anden godkjendt Maade har sikret Vedkommende en tilsvarende Erstatning, ligesom Udlændinger ikke har Krav paa Erstatning. Udgifterne ved denne Forsikring udlignes paa Fartøierne paa samme Maade som det mulige Underskud efter det endelige Opgjør af Skibsforsikringen.

Lov af 3die Juli om Erhvervelse af Kalkstenforekomster danner ligesom den i 1913 udfærdigede Lov om Erhvervelse af større Myrstrækninger (jfr. dette Tidsskrift for 1914 S. 181) et Supplement til Koncessionsloven af 1909 og har sin særlige Foranledning i den livlige Efterspørgsel efter Kalksten til den elektrokemiske Storindustri. Loven bestemmer, at ingen anden end Staten og norske Kommuner uden Tilladelse af Kongen kan erhverve Eiendomsret eller Brugsret til Kalkstenforekomster, hvoraf der alene eller sammen med andre Forekomster, som Erhververen eier eller bruger inden samme Herred, kan udvindes mere end 100 000 Tons Kalksten. I Adgangen til at erholde Tilladelse til saadan Erhvervelse gjælder der efter Loven ingen anden Indskrænkning end den, at det for Selskabers Vedkommende som Regel bør kræves, at Styret har sit Sæde i Norge og for et Flertals Vedkommende bestaar af norske Statsborgere. I Tilladelsen skal det forbydes Erhververen at indgaa i nogen Overenskomst til kunstig Forhøielse af Priserne paa Kalksten her i Riget. Derhos kan der fastsættes Betingelser vedkommende Forekomstens Drift og iøvrigt saadanne Betingelser, som ansees paakrævet af almene Hensyn.

Ved provisorisk Anordning af 2den August blev det indtil videre forbudt at udføre Korn- og Melvarer, Poteter, Kul, Koks og mineralske Oljer. Den blev

imidlertid allerede 4de August afløst af en ny og mere omfattende provisorisk Anordning om Salg og Udførsel af Fødevarer m. v. Ved denne blev det bestemt, at der af den, som Kongen bemyndigede, kunde fastsættes Maximumspriser som ikke maatte overskrides ved Salg af Fødevarer, Kul, Koks, Ved, Torv, mineralske Oljer, Foderstoffer og andre Fornødhedsartikler, samt at det offentlige kunde kræve afstaaet Forraad af Varer, for hvilke Maximumspris var fastsat, mod Erstatning beregnet efter Maximumsprisen. Derhos forbød den Anvendelse af Korn og Poteter til Fremstilling af Øl og Brændevin samt Salg og Skjænkning af Brændevin. Videre gjentog den Udførselsforbudet i Anordningen af 2den August i en udvidet Form, men aabnede samtidig Adgang til Dispensation, ligesom den undtog fra Forbudet Fisk og Fiskevarer, kondenseret Melk, Smør og Ost samt iøvrigt hvad vedkommende Skib trængte til Brug paa den forestaaende Reise. Ved provisorisk Anordning af 7de August blev der givet Anordningen af 4de August en Tilføielse, som gik ud paa at bemyndige Politiet til at forbyde Indehaveren af en Forretning at sælge eller udskjænke Vin eller Øl, naar samfundsmæssige Hensyn gjør det paakrævet. Lov af 18de August om Salg og Udførsel af Fødevarer m. v., som afløste Anordningerne af 4de og 7de August, gjentager i det Væsentlige de deri indeholdte Regler, dog med enkelte supplerende Bestemmelser. Bl. a. er de Personer, som opnævnes for at fastsætte Maximumspriser (efter kgl. Resolution af s. D. Statens Provianteringskommission), tillagt Ret til at kræve Oplysninger efter de Regler, som gjælder for Vidnepligten i Straffesager — dog uden Adgang til Edsattæggelse —, men paa samme Tid ogsaa paalagt Taushedspligt. Videre er Udførselsforbudet yderligere udvidet, ligesom der er tillagt Kongen eller den, han bemyndiger, en almindelig Adgang til i særlige Tilfælde at dispensere fra Lovens Forskrifter. Kongen er derhos bemyndiget til midlertidig at sætte Loven helt eller delvis ud af Kraft. I Henhold til den sidstnævnte Bemyndigelse er ved kongelige Resolutioner af 10de Oktober og 20de November Forbudet mod Salg og Skjænkning af Brændevin delvis ophævet. — Ved provisorisk Anordning af 2den Sep-

tember er der udfærdiget et dispensabelt Paabud om, at Hvede og Rug kun maa sammales, saaledes at intet tages fra eller lægges til. — Provisorisk Anordning af 3die Oktober om Salg af Brød efter Vægt paabyder, at grovt Rugbrød, Kneipbrød, vanlig Husholdningsbrød og Hvedevandløf alene skal sælges efter Vægt og i bestemte i Anordningen angivne Størrelser.

En Lov af 3die Juli indfører enkelte mindre Forandringer i Lov angaaende Fiskeri i Nordlands og Tromsø Amter af 3die August 1897. Forandringerne gaar ud paa at aabne Adgang til at tildele Eierne af almindelige Linebaade, som roes fra Land, en bestemt Havstrækning, hvor de større Fartøier (Skoiter, Motorbaade og Dampskibe) er udelukket fra at fiske. Lov af 14de Juli om Forandring i Lov om Vaartorskefiskeriet ved Romsdals Amts Kyst og Fjorde af 1ste Juli 1907 udvider noget den Myndighed til at give Vedtægtsbestemmelser angaaende Fisket, som tilligger de i den sidstnævnte Lov omhandlede Udvalg. — Lov af 31te Juli om Indskrænkning i Brugen af Redskaber til Saltvandsfiskeri m. v., som afløser Loven om samme Emne af 28de April 1888, udvider Kongens Myndighed til at give Forskrifter angaaende Brugen af visse Fiske-redskaber eller Fangstmaader og tillægger ham derhos Ret til at forbyde Salg af visse Fisk under en vis Størrelse.

Lov om Tillæg til og Forandringer i Lov om Lods-væsenet af 26de Mai 1899 med Tillægslov af 29de Marts 1906 staar i Sammenhæng med den ovenfor nævnte Lov om Forsvarshemmeligheder. Forandringerne gaar i det Væsentlige ud paa at indføre Lodspligt for fremmede Krigsskibe og andre Fartøier, som er i Fart for et fremmed Lands Regjering, samt for fremmede Lystfartøier og Skoleskib under Gang i inden-skjærs Farvand. — En Lov af 21de August indfører enkelte mindre Forandringer i Lov om Statskontrol med Skibes Sødygtighed af 9de Juni 1903 af Hensyn til Norges Tiltrædelse af den i London i Februar 1914 undertegnede internationale Overenskomst til Beskyttelse af Menneskeliv paa Søen. Bl. a. er der indføiet en Forskrift om, at Kongen kan bestemme, at Skibe skal være forsynede med

Apparater for traadløs Telegrafi, og fastsætte Regler for Apparaternes Betjening. — Lov af s. D. om Foranstaltninger til Betryggelse af Skibes Navigering gjen tager de i Lovene af 28de August 1854, 28de September 1857 og 6te Juni 1877 indeholdte Regler om Udfærdigelse af Forskrifter til Forebyggelse af Sammenstød mellem Skibe og angaaende Signaler fra Skibe i Havsnød med enkelte Tillæg, som ligeledes er foranlediget ved Overenskomsten til Beskyttelse af Menneskeliv paa Søen. Bl. a. indeholder den nye Regler om Adgang for Kongen til at bestemme, at rutegaende Dampskibes Redere skal offentliggjøre de Ruter, som Skibene skal følge over Havet, samt til at bestemme, hvad der paa Fartoi skal iagttages, naar man har opdaget eller modtaget Melding om noget, som kan medføre Fare for de Sjøfarende.

Lov af 24de Juli om Tillæg til og Forandring i Lov af 29de April 1899 angaaende Befordring af Meddelelser ved Hjælp af Telegrafledninger og lignende Anlæg gjentager de i Tillægsloven af 16de Juli 1907 (jfr. dette Tidsskrift for 1908 S. 221) indeholdte Bestemmelser med Tilføielse af en ny Regel om, at Kongen kan give nærmere Forskrifter angaaende Udstyr og Drift af Stationer eller Indretninger for traadløs Telegrafering eller Telefonering ombord paa norske Skibe. — Lov af 18de August om Forandring i den samme Lov af 29de April 1899 skjærper noget Reglerne om Nødvendigheden af Tilladelse til Drift af Telegraf- og Telefonanlæg. Adgangen til at anlægge og drive Stationer eller Indretninger for traadløs Telegrafering eller Telefonering er saaledes nu ubetinget gjort afhængig af offentlig Tilladelse. Derhos er der optaget en almindelig Regel om Adgang for Kongen til at give nærmere Forskrifter angaaende Telegraf- og Telefonanlægs Drift og Udstyr.

Ved Lov af 3die Juli om Tilvirkning af Gifter og Apothekvarer er Adgangen til erhvervsmæssig Tilvirkning af disse Varer udenfor Apotbek gjort afhængig af Tilladelse. Denne meddeles som Regel af vedkommende Departement (Socialdepartementet), men Tilladelse til Tilvirkning af Gifter, som ikke er særlig farlige, og som i større Udstrækning anvendes til teknisk Brug, skal efter nærmere Bestemmelse af

Departementet kunne meddeles af Politiet for en Tid af 10 Aar ad Gangen. — Lov af 14de Juli om Forandring i og Tillæg til Lov af 27de Juni 1892 om kommunale Slagtehus, Kjødkontrol m. v. ændrer noget Betingelserne for Adgangen til at fritage Kjød, som indfores fra en Kommune med Kjødkontrol til en anden, fra fornyet Undersøgelse og Stempling. Derhos udvider den de tidligere gjældende Regler om Kontrol med Kjød, som indfores fra Udlandet i mindre Dele end fjerdedels Kropper, til ogsaa at gjælde Kjød, som indfores i fjerdedels Kropper.

Lov af 14de Juli indeholdende Forandringer i Lov om Bygningsvæsenet i Trondhjem af 11te Juni 1906 anordner Oprettelsen af en fast Skjonskommission til Afgivelse af de i nævnte Lovs Kapitel II omhandlede Skjon og Taxter.

Lov af 26de Juni indeholdende Forandring i Lov om stemplet Papir af 9de August 1839 med Tilleggslove giver en Særregel om Stempelafgift af Kontrakter, hvorved Forpligtelse til at levere elektrisk Kraft paaheftes fast Eiendom. — Lov af 3die Juli om Pantsikkerhed for og Inddrivelse af Skatter og andre offentlige Afgifter af fast Eiendom indfører en væsentlig Forandring i Reglerne om Inddrivelse af disse Afgifter og andre Krav, som er tillagt prioriteret Panteret i fast Eiendom lige med dem, med Undtagelse af endel i Loven udtrykkelig opregnede Krav. Medens Udpantning (Indførsel) i Eiendommen tidligere var et nødvendigt Led i Tvangsforfølgningen overfor denne, skal Tvangsauktion overfor Eiendommen nu kunne holdes uden foregaaende Udpantning eller Sogsmaal. Auktionsbegjæringen maa imidlertid forkyndes for Eieren eller Besidderen, og Auktion kan først berammes paa Landet to Maaneder og i Byerne en Maaned efter Forkyndelsen. I Forbindelse hermed er de tidligere Regler om Nødvendigheden af at holde Udpantning inden en vis Frist for at bevare den prioriterede Panteret afløst af en Forskrift om, at Panteretten bortfalder, hvis Auktion ikke begjæres inden to Aar efter Forfaldsdag. — Efterat der allerede ved Lov af 17de December 1836 var aabnet Adgang til at indløse de Statskassen tilfaldende Jordebogsrettigheder (Leding, Foring, Fornødspenge o. s. v.), har nu en Lov af 3die Juli aabnet Yderne Adgang til ogsaa at ind-

løse de Jordebogsrettigheder, som er i privat Eie. Udlosningssummen skal i dette Tilfælde som Regel udgjøre 20 Gange det aarlige Afgiftsbeløb, men den Berettigede kan, om han ønsker det, forlange Indløsningsbeløbet fastsat ved lovligt Skjon.

Lov af 12te Juni om Forandring af § 21 i Lov om Den norske Enkekasse af 21de Juni 1895 giver den nævnte Paragraf et Tillæg gaaende ud paa, at Udnævnelse til Statsminister eller Statsraad ikke skal medføre Pligt til at sikre Enkepension, hvorimod den Indskudspligt, Vedkommende ved Udnævnelsen maatte have paa Grund af sin tidligere Stilling, vedbliver uforandret.

Lov af 19de Juni om Forandring i Lov om Udskiftning m. v. af 13de Marts 1882 forhøier Godtgjørelsen for Skjonsmænd ved Udskiftninger.

Lov af 18de August om midlertidig Forlængelse af den i Lovene om Patenter af 16de Juni 1885 og 2den Juli 1910 omhandlede Tillægsfrist for Betalingen af Aarsafgifter for Patenter anordner saadan Forlængelse for Afgifter, som forfalder i Tiden fra 20de Mai 1914 til og med 29de Marts 1915.

En Lov af 18de August forlænger Gyldigheden af Lov af 12te Juni 1906 om Stats- og Kommunebidrag til norske Arbeidsledighedskasser til Udgangen af 1915 og bemyndiger derhos bl. a. Kongen til, naar særlige Omstændigheder gjør det ønskeligt, at forhøie Statens Bidrag fra en Trediedel til indtil en Halvdel af de udbetalte Pengeunderstøttelser.

E. H.

Sverige.

Under år 1914 har lagstiftningsarbetet i Sverige varit synnerligen fruktbringande. På flere olika rättsonråden hafva omfattande och i samhällslifvet djupt ingripande lagar kommit till stånd. Dessa lagar äro i regel resultatet af långvariga förarbeten. Men äfven några synnerligen viktiga lagar hafva under trycket af världshändelserna måst med största skynd-

samhet utarbetas. Här kunna endast de mest betydande af de under året utfärdade författningarna i korthet beröras.

Det viktigaste resultatet af årets lagstiftning på civilrättens område föreligger i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande, utfärdad den 18 april 1914. Lagen är en frukt af det år 1909 återupptagna gemensamma skandinaviska lagstiftningsarbetet. Samarbetet har fortgått under de former, som förut i liknande fall pröfvats. Särskilda kommittéer hafva tillsatts i de tre länderna, och dessa kommittéer hafva under enskilda och gemensamma öfverläggningar utarbetat sina förslag. Vidkommande nu ifrågavarande lag har syftet att åstadkomma ett så vidt möjligt gemensamt resultat i allt hufvudsakligt uppnått. Bland de punkter, med afseende å hvilka i den utfärdade lagen afvikelse skett från kommittéförslagen, må nämnas frågan angående omfattningen af försäljningskommissionärs panträtt i det gods, som lämnats honom till försäljning. Förslaget innehöll i 31 § stadgande om försäljningskommissionärs panträtt för förskott å köpeskillingen och för annan af uppdraget härflytande fordran hos kommittenten. Men enligt 32 § i kommittéförslaget skulle handelskommissionär, som mottagit gods till försäljning, äga panträtt jämväl för annan fordran hos kommittenten, såvida äfven denne var köpman och fordringen grundade sig å en mellan honom och kommissionären i och för deras rörelse ingången förbindelse, dock att före förfallotiden kommissionären icke skulle för sådan fordran äga panträtt, där ej kommittenten var försatt i konkurs. I anledning af hemställan från lagrådet utgick denna bestämmelse (32 § i förslaget), men i stället utvidgades den i 31 § stadgade panträtten så, att handelskommissionär, som mottagit gods till försäljning, i kommissionsgodset, där äfven kommittenten är köpman, äger panträtt jämväl för fordran, som grundar sig å annat kommissionsuppdrag i och för kommittentens rörelse. Genom denna ändring har den svenska lagstiftningen blifvit bragt i närmare öfverensstämmelse med den i utlandet i allmänhet gällande. Å ändringen äger alltså tillämpning den allmänna erinran, som lagrådet inledningsvis framställde vid det remitterade förslaget. Lagrådet erinrade, att genom förslagets antagande väl skulle

vinna den önskvärda likformigheten så vidt anginge våra förhållanden till Norge och Danmark, men att förslaget föredde afsevärda skiljaktigheter från lagstiftningen i andra främmande stater, med hvilka Sverige stode i lifliga handelsförbindelser. Dessa skiljaktigheter vore väl till en del betingade af den hänsyn till svensk rättsåskådning, som ej finge eftergifvas, i andra fall innebure de sådana framsteg, hvartill hvarje ny lagstiftning måste sträfvä. Men enligt lagrådets mening aterstode dock åtskilliga afvikelser, för hvilka ingendera af nämnda synpunkter kunde göras gällande och där en bättre öfverensstämmelse med främmande handelsrätt bort kunna ernås.

Å näringslagstiftningens vidsträckta område kunna endast de allra viktigaste författningarna här helt summariskt omnämnas. Så bör antecknas, att lagen om försäkringsrörelse den 3 juli 1903 i betydande delar, hufvudsakligen beträffande grunderna för bolags lifförsäkringsverksamhet, ändrats genom en lag af den 4 sept. 1914. Dessutom hafva beträffande lifförsäkring genom en särskild samma dag utfärdad lag stadganden meddelats angående återförsäkring: om förbud mot premienedsättning i visst fall, samt angående försäkringsagenters verksamhet.

Den 9 okt. utfärdades en lag ang. förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande af oriktigt märkta varor. Lagen, som afser utländska varor, utgör ett slags komplement till 1913 års lag angående förbud mot införsel till riket af varor med oriktig ursprungsbeteckning. — Genom lag af den 16 okt. om ändring i vissa delar af sjölagen hafva bestämmelserna om fartygs sjövärdighet och hvad därmed sammanhänger undergått en omfattande revision. Därjämte hafva viktiga stadganden meddelats till beredande af ökad rättsskydd för besättningens intressen, bl. a. en allmän bestämmelse om sjömans rätt till ersättning för arbete å öfvertid, hvarvid normalarbetsdag beräknats till tio timmar, inom tropikerna till nio timmar. För att bereda effektivitet åt sjölagens stadganden om fartygs sjövärdighet har i en särskild lag den 16 okt. angående tillsyn å fartyg meddelats bestämmelser om sjövärdighetsbesiktning, passagerarfartygs besiktning och tillfällig inspektion.

I fråga om gruflagstiftningen bör nämnas, att genom lagen den 24 juli 1914 om inskränkning i inmutningsrätten har förordnats, att inom Norrbottens, Vesterbottens och Jämtlands län må under tiden intill den 1 okt. 1915 endast för kronans räkning inmutning ske å kronojord, som ej under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen. — Angående upplåtelse af rätt till bearbetande af icke inmutbara mineralfyndigheter å kronojord har riksdagen medgifvit, att K. M:t för tiden intill den 15 juli 1915 äger meddela koncession åt svenske män att inom visst å marken utstakadt område med arbete belägga och tillgodogöra sig dylika fyndigheter mot arlig afgäld under en tid för hvarje gang af högst 10 år (K. kung. den 6 mars 1914).

Bland lagstiftningsåtgärder på den allmänna hälsö-
vårdens område märkes lagen den 4 sept. ang. vissa åtgärder mot utbredning af lungsot. Lagen stadgar för läkaren villkorlig anmälningsplikt, nämligen för det fall han finner, att en af honom vårdad lungsiktig person lefver under sådana förhållanden, som för den sjukes omgifning medföra påtaglig fara för smitta. Anmälan skall göras till kommunal myndighet, hvilken det åligger att söka vidtaga erforderliga åtgärder för att förekomma sjukdomens öfverförande. Kvinna, som lider af lungsot, må icke anställas såsom amma eller barnsköterska. Dessutom hafva bestämmelser meddelats till förekommande af lungsiktig persons anställning i mejerirörelse eller mjölkförsäljningsrörelse, äfvensom stadganden till förhindrande af smitta genom lungsiktig persons gång- och sängkläder samt ångående desinfektion af bostad, då en af lungsot angripen person åfärdit.

Årets utan jämförelse viktigaste lagstiftningsåtgärder afse försvarsväsendets ordnande. Efter långvariga och häftiga strider har försvarsfrågan fått sin lösning genom värnpliktslagen den 17 sept. 1914. Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjugu år till och med det under hvilket han fyller fyrtiotvå år. Värnplikten fullgöres i beväringen och i landstormen. Tjänstetiden i beväringen är femton år, elfva år i första och fyra år i andra uppådet. Under återstående tid tillhör värn-

pliktig landstormen. Vapenför värnpliktig inskrifves till vapentjänst, annan värnpliktig till den befattning vid hären eller marinen, hvartill han må finnas lämplig. Den, som till följd af lyte, stadigvarande sjukdom, bestående kroppsfel, svaghet eller annan dylik orsak är till tjänst vid rikets försvar oförmögen, frikallas från värnplikts fullgörande. Öfningstiden för alla trupper utom trängen och intendenturtrupperna har ökats till omkring ett år. Vapenför värnpliktig, som tilldelats hären, är i regel skyldig att delta i reservtruppöfning, hvilken skall fullgöras vid vissa vapenslag (fotfolket m. fl.) i högst femton dagar under nionde eller tionde året, vid andra vapenslag (rytteriet m. fl.) i högst tjugofem dagar under femte eller sjätte året. Värnpliktig, som tillhör landstormen, är pliktig att för sin utbildning delta i en landstormsöfning under fem dagar. I syfte att så fullständigt som möjligt utnyttja tillgången på värnpliktigt manskap genom reservtruppers uppsättande har man infört bestämmelser, i kraft af hvilka värnpliktige uttagas till utbildning sasom reservbefäl. De värnpliktige, som afses för befältjänstgöring, erhålla väsentligt längre utbildning än öfriga värnpliktige. För utbildning till officerstjänst skola uttagas de värnpliktige, som aflagt studentexamen eller genomgått gymnasiets tredje ring vid allmänt läroverk eller annorledes förvärfvat motsvarande kunskapsmått. Annan vapenför, som visar sig äga nödiga förutsättningar äger fullgöra sin värnplikt på nämnda sätt, ändock han icke aflagt bestånda kunskapsprof. Tjänstgöringstiden för sådana värnpliktige blir vid hären 485 dagar och vid marinen 500 dagar. För utbildning till underbefäl och fackmän uttagas arligen vid infanteriet, trängen och intendenturtruppen högst 14 % af de värnpliktige.

I samband med värnpliktslagen star lagen af den 16 okt. 1914 om förbud i vissa fall mot värnpliktiges skiljande från tjänst eller arbete. Värnpliktig, som är lagstadd eller eljes anställd i annans tjänst eller arbete, får ej skiljas från sin anställning i anledning däraf att han har att fullgöra i värnpliktslagen stadgad öfning om högst sextio dagar eller mobiliseringsöfning, som kan blifva i särskild lag föreskrifven. Hvad sålunda är stadgad gäller dock icke, om den värnpliktige vid

anställandet afsiktligt bibragt husbonden eller arbetsgifvaren en oriktig uppfattning om sina värnpliktsförhållanden. Påföljden om husbonde eller arbetsgifvare handlar i strid mot berörda förbud är i regel endast skadeståndsskyldighet, dock att där beträffande visst slag af anställning särskild grund är stadgad för husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet, om han utan laga skäl skiljer från anställningen, sadant stadgande i förevarande fall skall äga tillämpning. Lagens bestämmelser äro naturligtvis af tvingande natur.

Af genomgripande betydelse är den reform af krigslagstiftningen, som efter många ars förberedelser kommit till stand genom strafflagen för krigsmakten och lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes den 23 okt. 1914. Hufvudsyftet med strafflagsreformen var att mildra den äldre lagens straffbestämmelser. Den nya lagen sönderfaller i fyra delar. Den första delen (kap. 1—4) innehåller allmänna bestämmelser, den andra (kap. 6—9) handlar om de särskilda brotten, den tredje (kap. 10—15) bildar de s. k. krigsartiklarna, som äga tillämpning allenast i fråga om brott, som föröfvas i krigstid eller da rikets krigsmakt är mobiliserad; den fjärde delen (kap. 16—21) handlar om befälhavares disciplinära myndighet. I de allmänna bestämmelserna, lagens första del, definieras begreppen krigsman, förman och öfverordnad, samt meddelas föreskrifter om hvilka personer som äro underkastade straff efter lagen, om lagens straffarter, om allmänna grunder för straffbarhet, straffens tillämpning och skadestånd. De särskilda brotten, som behandlas i lagens andra del, äro rymning och olofligt undanhållande, uppror, upplopp och olofliga sammankomster, brott mot krigslydnaden och missbruk af förmansskap, misshandel, förolämpning och annat oskickligt uppförande, skadegörelse å egendom, som är afsedd för krigsmakten, förskingring och missvård af sådan egendom, stöld, snatteri och ran, samt slutligen öfverträdelse eller åsidosättande af tjänsteplikt i vissa andra fall. Krigsartiklarna innefatta dels bestämmelser rörande särskilda brott, såsom förräderi, blottstäl- lande af krigsmakten, feghet och oloflig gemenskap med fienden, olofligt krigsbyte och missbruk af vapenmakten i krig, dels särskilda bestämmelser rörande sådana brott, som upp-

tagits i andra delen, sasom om rymning och olofligt undanhållande, om uppror, om upplopp och olydnad, om misshandel och förolämpning, om skadegörelse, stöld och rån m. m. I fjärde delen bestämmes disciplinmålens omfattning, meddelas stadganden om de befälhafvare, som äga bestraffningsrätt i dessa mål, ang. målens handläggning, verkställighet af disciplinstraff m. m. — Det spörsmål, som vid lagens antagande var föremål för de största meningsskiljaktigheter, var frågan om anordningen och tillämpningen af s. k. sträng arrest sasom disciplinstraff. Lagen skiljer mellan 1) arrest utan bevakning, 2) vaktarrest, 3) skärpt arrest, 4) sträng arrest. Skärpt arrest verkställles under bevakning i last, ljust rum samt med hårdt nattläger. Sträng arrest verkställles i mörkt enrum. Då straffet pagått i tre dagar, skall en dags uppehall göras i bestraffningen. Den dag, da afbrott sker, hålles den arresterade under bevakning i last ljust rum och inräknas nämnda dag ej i strafftiden. Verktällighet af sträng arrest må ej ske, förr än vederbörande läkare förklarar, att den straffskyldige kan utan vada för hälsan undergå straffet. Disciplinstraff af sträng arrest må i regel icke äläggas af befälhafvare, utan där dylikt straff finnes påkalladt, skall målet öfverlämnas till krigsdomstol. — Krigsdomstolarnas organisation afser underdomstolarna, regementskrigsrätt, stationskrigsrätt o. s. v. samt öfverdomstolen, som är krigshofrätten (öfverkrigsrätt). I sista instans dömer Högsta Domstolen. Regements- och stationskrigsrätterna utgöras af en krigsdomare sasom ordförande, två militära ledamöter och en auditor. Till krigsdomare skall företrädesvis utses ordinarie domare i allmän underrätt. Auditor utnämnes af konungen. Sasom underdomstolar för krigsmakten skola tillsättas särskilda fältkrigsrätter, da krigsmakten för annat ändamål än öfning ställes på krigsfot. Fältkrigsrätt utgöres af fyra ledamöter, däraf tre militära och en civil (krigsdomare, auditor eller annan jurist). Krigshofrätten är en vid Svea hofrätt bildad särskild afdelning bestående af en divisionsordförande, en annan ledamot af hofrätten, ett krigshofrättsråd och två militära ledamöter. Allmän åklagare är vid krigsrätt krigsfiskal, förordnad af konungen, och vid krigsofverdomstol en af konungen utnämnd öfverkrigsfiskal. Utförliga

bestämmelser hafva gifvits om krigsdomstols behörighet, om angivelse och atal af brott, om rättegångsförfarandet vid krigsrätt och vid krigsöfverdomstol, om den tilltalades rätt till biträde i rättegången, angående häktning, förvarsarrest o. s. v. — I samband med strafflagen för krigsmakten antogos vissa tillägg och ändringar i den allmänna strafflagen (8 kap. 26 §, 10 kap. 9 och 13 §§), hvarjämte rätt att meddela villkorlig straffdom infördes i fråga om vissa brott enligt strafflagen för krigsmakten (de i 8 kap. af nämnda lag upptagna förbrytelse-erna, bl. a. stöld, snatteri och ran).

De langvariga striderna om straffbarheten af försök att med våld eller hot tvinga till deltagande i arbetsinställelse hafva endast resulterat i en jämkning af straffbestämmelsen i 15 kap. 22 § andra stycket strafflagen. Detta stycke, den s. k. Åkarpsslagen, tillkom genom lagen den 10 juli 1899. Försök till rättsstridigt tvång af ifragavarande slag skulle enligt lagen bedömas efter samma strafflatitud som fullbordadt rättsstridigt tvång i allmänhet, sådant detta brott var definieradt i 22 § första stycket. Då i strafflatituden ingick äfven straffarbete, följde häraf en vidsträckt häktningsrätt. Genom lagen den 4 sept. 1914 har en särskild latitud, i hvilken straffarbete icke ingår, blifvit införd för det brott, som i andra stycket af 22 § afses.

Jämförelsevis ringa är resultatet af årets arbete inom civilprocessrätten. Dock bör antecknas, att de gamla bestämmelserna om kontumacialförfarandet i 12 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken genom en lag af den 24 juli 1914 modifierats därhän, att då käranden kommer tillstådes vid första rättegångstillfället, men svaranden uteblir, kontumacialdom under vissa förutsättningar skall gifvas, ändå att ej bevisning förebragts. Förutsättningarna äro, att käranden kräfver fordran i penningar (dock ej skadestånd), att grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst tydligt och fullständigt är angifven i stämningen eller i räkning, som jämte stämningen delgifvits svaranden, samt att det ej finnes uppenbart, att kärandens anspråk ej är lagligen grundadt. Den, som tappat, äger att inom tre månader från det han af domen erhöi del söka atervinning. De nya stadgandena hafva införts

af rent praktiska skäl och skola säkerligen befinnas motsvara sitt ändamål. —

På finanslagstiftningens område märkes i främsta rummet lagen om tobaksmonopolets införande genom förordningen ang. statsmonopol å tobakstillverkningen i riket den 15 dec. 1914. Rättighet att i riket tillverka eller låta tillverka tobaksvaror tillkommer uteslutande staten. Staten eller den, åt hvilken staten upplåter utöfvandet af monopolrätten, benämnes i förordningen monolets utöfvare. Införsel till riket af tobak eller tobaksvaror må med vissa undantag ske endast för monolets utöfvares räkning. Handeln med tobaksvaror är principiellt fri. Monolets utöfvare skall på lämpligt sätt tillhandahålla såväl inländska som utländska tobaksvaror. Handlande äger utan hinder af monolet till riket importera färdiga tobaksvaror. Hvad salunda importeras skall beläggas med en licensafgift, motsvarande skatten å de tobaksvaror, som tillhandahållas af monolets utöfvare. Försäljningspriset å tobaksvaror bestämmes af monolets utöfvare i enlighet med förordningen jämte af K. M:t bestämda grunder. I detta pris (priskurantpriset) ingår skatten med ett belopp i viss procent af priset, näml. för cigarrer med 15 %, för cigaretter med 20 %, för karvad tobak med 10 % o. s. v. Tobaksodlingen inom riket har blifvit föremål för särskild kontroll. Tobaksodlare må inom riket sälja af honom skördad tobak endast till monolets utöfvare mot pris, som bestämmes årligen af en särskild nämnd. Tobak, som icke försäljes till monolets utöfvare, må exporteras. Utförliga bestämmelser hafva meddelats om statens skyldighet att inlösa specialmaskiner för tobakstillverkning, fabriksinventarier, lager m. m., att ersätta värdeminskning å fabriksfastighet, att utgifva godtgörelse för förlorad näringsverksamhet, förlorad anställning inom tobakstillverkningen och tobakshandeln. Monolet skall träda i kraft den 1 juni 1915. Monolets utöfning har öfverlämnats åt ett aktiebolag, i hvilket staten ingått såsom delägare.

Inom skattelagstiftningen märkes, utom tobaksmonolets införande, bestämmelser om arfsskatt och skatt för gifva, hvarom i öfverensstämmelse med riksdagens beslut förordning utfärdats den 19 nov. 1914. Arfsskatt är den gemensamma

benämningen på den skatt, som enligt förordningen utgår för arf och testamente. I dessa delar utgör förordningen en omarbetning af förut gällande bestämmelser om stämpelavgift vid dessa fång. Såsom helt och hållet nya kunna däremot stadgandena om skatt för gåfva anses. Skatten för gåfva beräknas efter samma tariff som arfsskatten. — I samband med försvarsväsendets nya organisation infördes en särskild värnskatt genom förordningen den 9 okt. 1914. Dess karakter af tillfällig skatt har starkt betonats. Den är afsedd att bestrida de särskilda engångskostnader, som föranledas af den nya försvarsorganisationens genomförande. Skattskyldighet inträder för inländskt aktiebolag och solidarisk bankbolag, då den taxerade inkomsten för år 1914 öfverstiger fem procent af bolagets kapital. För andra skattesubjekt inträder skattskyldigheten, då inkomsten utgör minst 5 000 kronor eller förmögenheten uppgår till minst 30 000 kronor, äfvensom vid viss kombination af lägre inkomst och förmögenhet. Inkomst under 2 600 kronor och förmögenhet under 10 000 kronor är från värnskatten undantagen. Genom en ovanligt stark progression har bördan lättats för medelstora inkomsternas och förmögenheternas innehafvare. Värnskattens betydelse inses bäst genom de beräkningar, hvilka uppställts ang. det resultat, som genom denna beskattningsåtgärd bör uppnås. Meningen är att uttaga ett belopp af 75 millioner kronor. Af dessa beräknas 30 % inflyta från bolagen. De enskilde, som äro skyldige att erlægga värnskatt, beräknas utgöra omkring 50 000 personer. Från Stockholms stad torde utgå omkring hälften af värnskattens hela belopp. Beloppet har för Stockholm fastställts till nära 38 millioner. De två största bolagen erlægga vardera i värnskatt omkring 3½ million.

Till lagstiftningen på folkrättens område hör lagen den 14 sept. 1914 angående förbud för vissa utlänningar att i i riket vistas. Med tillämpning af allmänna folkrättsliga grundsatser regleras här frågorna om afvisning af utlänning, som till riket ankommer, samt om utlännings utvisning från riket. Uti vissa i lagen angifna fall äger konungens befallningshafvande förordna om utvisning från riket af utlänningar. Till denna kategori hör bl. a. den, som beträdes med lösdrifveri,

bettleri, yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt utöfvande af otukt, vidare den, som inom loppet af de närmast förflutna två åren genom laga kraftälgande utslag härstädes dömts för oloflig brännvinsförsäljning eller för vissa förseelser mot näringsfrihetsförordningen, den, som här i riket genom laga kraftälgande utslag blifvit för annat brott dömd till straffarbete eller till fängelse, ej under sex månader, och slutligen den, som inom loppet af de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom ådömdt frihetsstraff för brott, hvarför enligt gällande lag om utlämning af förbrytare utlämning må ske. Därutöver må, där sådant med hänsyn till rikets säkerhet eller eljes i statens intresse är påkalladt, konungen förordna om utvisning af utlämning, dock må den utvisade ej befordras till land, hvarest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

Till en särskild grupp kan sammanföras de lagstiftningsåtgärder, som världskriget framkallat. Hit hör främst moratorielagstiftningen. Redan den 5 aug. utfärdades den första moratorielagen, däri förordnades, att anstånd med betalning af gäld skulle åtnjutas i fråga om den gäld, som före nämnda dag förfallit, till den 7 sept., och där gälden efter den 5 aug. förföll före den 7 sept., till dess en kalendermånad efter förfallotiden förflutit. Den 4 sept. utfärdades en lag om utsträckt anstånd med betalning af gäld. Härpå följde lagen af den 18 sept, hvarigenom åt konungen gafs rätt att i vissa fall förordna om moratorium eller om förlängning af ett genom lag beslutadt moratorium. Med stöd af denna lag hafva sedermera i ämnet utfärdats särskilda förordningar, syftande till afveckling af de genom moratoriet uppkomna förhållandena. Så utfärdades den 26 nov. en förordning angående förbud för vissa fall mot exekutiv försäljning så ock angående vissa inskränknningar i borgenärs rätt att skaffa sig betalning ur pantsatta värdepapper. Vidare hör hit förordningen den 23 dec. om anstånd med betalningen af vissa patentafgifter.

Genom lagen den 9 okt. 1914 om förfogande öfver vissa varor vid krig eller krigsfara erhöU konungen rätt att i angifna fall förordna om maximipris å lifsmedel, foder för kreatur, vara som är afsedd att genom sin förbränning alstra

värme, ljus eller kraft, beklädnadsvaror och andra dylika förnödenheter. I sammanhang härmed gäfvos bestämmelser om tvångsförsäljning af dylika varor, äfvensom ang. rätt för kronan att expropriationsvis från enskilda förvärfva vara af nämnda slag. Lagen skall gälla endast till och med den 30 april 1915.

Genom lagen den 7 sept. 1914 ang. förbud mot lufttrafik öfver svenskt område erhöll konungen rätt att där så nödigt pröfvas förordna, att lufttrafik öfver svenskt område ej må utan konungens tillstånd äga rum med andra än svenska staten tillhöriga eller för dess räkning använda luftfartyg. Och meddelades genom kungörelse af samma dag förbud i öfverensstämmelse härmed. Öfverträdes förbudet, äger polis- och militärmyndighet att med erforderliga medel hindra fartygets färd. Den, som öfverträder förbudet, straffas med böter, högst ett tusen kronor; och skall det använda luftfartyget tagas i beslag och dömas förbrutet.

Enligt ofvan berörda lag af den 14 sept ang. förbud för vissa utläningar att i riket vistas har konungen bl. a. i händelse af krig eller fara för krig erhållit rätt att ej mindre förordna, att utläning, som till riket ankommer, skall göra anmälan hos polismyndighet om sin ankomst, än ock att utfärda särskilda bestämmelser för utlännings öfvervakande. Med tillämpning häraf har den 30 okt. utfärdats en k. kung. ang. tillsyn öfver utläningar i riket vid krig eller krigsfara. — Ang. konungens befallningshafvande och dem underlydande myndigheter vid krig och krigsfara tillkommande åligganden har utfärdats en k. kung. den 30 okt. Det är fråga om åtgärder i samband med rekvisitioners fullgörande, truppers fortskaffande och förläggning, åtgärder för understöd af den militära sjukvårds- och veterinärtjänsten samt åtgärder för organisation af kommuners och enskildes frivilliga understödjande af rikets försvar.

W. S.

Island.

Paa Forfatnings- og Kommunalvæsenets Omraade.

1. Lov Nr. 47, 30. Nov. om Stemmeafgivning ved Altingsvalg af Personer, der, ved Valgets Foretagelse, opholder sig udenfor den Rep eller Købstad, hvor de er opførte paa Valglisterne. Søfolk og andre Vælgere, der paa Valgdagen maatte være fraværende fra deres Valgsted og Valgkres, kan ved, i en lukket Konvolut med paaskrevet Indhold og Afsenderens Navn, at tilstille vedkommende Repstyrer eller Byfoged deres Stemmeseddel, trods Fraværelsen, deltage i Valget. Med Stemmesedlen, hvorpaa Vælgeren skriver Valgkandidatens Navn, eventuelt Stemmelists Bogstav, skal der følge et Brev med de i Loven forlangte Oplysninger og Bevidnelser (§ 4). De afsendte Breve skal ved Modtagelsen registreres af vedkommende Repstyrer eller Byfoged og derpaa tilligemed Registret afleveres til Valgbestyrelsen (§ 5). Valgbestyrelsen aabner Følgebrevet ved Begyndelsen af Valghandlingen, undersøger om Afsenderens Navn findes paa Valglisten, og kommer, i bekræftende Fald og forudsat at alt iøvrigt findes i Orden, Stemmesedlen i Valgurnen forinden Afstemningens Slutning. I § 7 beskrives de Fejl, der (ved Optællingen) bevirker Stemmesedlens Ugyldighed. Stemmesedler og Følgebreve udfærdiges paa Regeringens Foranstaltning, og skal i tilstrækkelig Mængde forefindes hos alle Politimestre og deres Fuldmægtige, hos Repstyrere og om Bord i alle Skibe (§ 2). Skipperen skal underrette Besætningen om udskrevene Valg, saa snart han kommer i Kundskab derom, og er forpligtet til at bistaa Mandskabet ved Afstemningen, samt til at give det fornødent Landlov, f. s. v. uopsætteligt Skibsarbejde ikke er til Hinder derfor.

2. Lov Nr. 33, 2. Nov. om Forandring i Lov om Landkommuners Styrelse af 10. Nov. 1905. Af de faa og lidet betydelige Ændringer fremhæves § 4 Bestemmelse om at Majoritet udfordres i alle Tilfælde til en Sags Fremgang i Sysselforstanderskabet, hvorved Slutnings-

bestemmelsen i § 66 i Loven af 1905 (Tidsskr. 1911, S. 283—4) om Sysselmandens afgørende Stemme i Tilfælde af Stemmelighed ophæves.

3. Lov Nr. 34 af s. D. om Forandring af § 6 i Lov Nr. 86 af 22. Nov. 1907 om Forandring i Forordning af 20. April 1872 om Bestyrelsen af Købstaden Reykjaviks kommunale Anliggender, indeholdende en lidet betydende Ændring i Reglerne om Bybudgettets Behandling i Byraadet.

4. Lov Nr. 36 af s. D. om Politivedtægt for Hvanneyrar Rep.

5. Lov Nr. 37 af s. D. om Hjemmel for Repsforstanderskabet i Hvanneyrar Rep til Ekspropriation af Grund og Indretninger til Havnebro.

6. Lov Nr. 48, 30. Nov. om Forandring i Lov Nr. 86 af 22. Nov. 1907, hvorefter Borgmesteren i Reykjavik skal vælges af Byens samtlige kommunale Vælgere, men ikke af Byraadet som efter den ældre Lov (Tidsskr. 1911, S. 288—9). Samtidig anordnes Valg af en Formand til at lede Byraadets Forhandlinger. Endelig er Loven af 22. Nov. 1907, med de heromtalte, samt de i Lov Nr. 34 af 2. Nov. d. A. indeholdte Ændringer, blevet udgivet under ét som Lov Nr. 49, 30. Nov. 1914 om Forandring i Forordning af 20. April 1872 om Bestyrelsen af Købstaden Reykjaviks kommunale Anliggender.

Finansvæsen.

1. Lov Nr. 43, 2. Nov. om Forandring i Toldlov Nr. 54 af 11. Juli 1911 og Lov Nr. 30 af 22. Okt. 1912 om Varetolde indeholder forskellige Bestemmelser til Skærpelse af Tilsynet med bemeldte Loves Efterlevelse, blandt andre den, at Handlende og Agenter skal, ved tredje Gang begaaet Overtrædelse og under iøvrigt skærpende Omstændigheder, fradømmes deres Borgerskab, der dog kan generhverves efter 5 Aars Forløb fra Domsafsigelsen, f. s. v. Vedkommende ikke i Mellemtiden har overtraaet Loven.

2. Lov Nr. 44 af s. D. om Tillæg til Lov Nr.

30, 22. Okt. 1912 om Varetold indrømmer Toldfrihed for islandske Produkter, der genindføres til Landet.

3. Lov Nr. 45 af s. D. om Forandring i Lov Nr. 30 af 22. Okt. 1912 om Varetold ophæver Ændringsloven Nr. 22 af 20. Okt. 1913 (Tidsskr. 1914 S. 166), men opretholder dog, med enkelte Omposterings, i det hele Lovens Bestemmelser.

4. Lov Nr. 46 af s. D. om Fattigtiendens Ophævelse, i Stedet for hvilken Tiende der skal træde en Paa-ligning efter Formue og Lejlighed.

Kommunikationsvæsen.

1. Foreløbig Lov Nr. 3, 2. Marts om Tillæg til Lov Nr. 25 af 11. Juli 1911 om Maskinbetjeningen i islandske Skibe, der midlertidig hjemlede Regeringen Ret til at dispensere fra de i sidstnævnte Lov (Tidsskr. 1912, S. 333—4) stipulerede Betingelser for Maskinmestre, er under 2. Nov. blevet afløst af en endelig Lov Nr. 19 om Forandring i og Tillæg til Lov Nr. 25, 11. Juli 1911 om Maskinbetjeningen i islandske Skibe.

2. Lov Nr. 17, 2. Nov. om Søforsikring, i alt væsentligt overensstemmende med Kap. 10 i den danske Sølov af 1. April 1892.

3. Lov Nr. 18, af s. D. om Tillæg til Strandingslov 14. Januar 1876 hjemler Politimesteren Ret til, paa en enkelt Undtagelse nær, ved offentlig Auktion at lade bortsælge strandet Gods, der, formedelst Ejeren Beslutning om egen Bjærgning, ikke inden ét Aar fra Indstrandningen er blevet solgt i H. t. Strandingsloven. I Auktionskonditioner om strandet Gods skal det stipuleres, at Strandgods, der ikke bliver fjernet fra Strandingsstedet inden 2 Aar, tilfalder Forstrandsejeren. Et for Sejladsen farligt Vrag kan ved Regeringens Foranstaltning uskadeliggøres og Udgifterne derved afholdes af det for Vraget indvundne Beløb.

4. Lov Nr. 21 af s. D. om Brug af Motorkøretøjer, indeholdende lignende Regler til Betryggelse mod

Ulykkestilfælde, som findes i tilsvarende danske og navnlig norske Love. M. H. t. Erstatningskrav bemærkes, at de er ikke prioriterede i Koretojet, saaledes som i H. t. § 33 i. f. i den danske Lov Nr. 98 af 18. April 1910, ligesaa lidt som Vognejeren ved Registreringen behøver at stille Kaution for eventuelle Skadetilføjelser, saaledes som i Norge.

5. Lov Nr. 22, af s. D. om Forandring i Postlov af 16. Nov. 1907 fritager Postvæsenet for Erstatning af Skade, forvoldt ved *vis major*, dog med Forbehold af Ret for Ministeriet til Indrømmelser.

6. Lov Nr. 29, af s. D. om Forandring i Lov Nr. 57, af 22. Nov. 1907 om Vejvæsenet (Tidsskr. 1911, S. 298), af underordnet Betydning.

7. Lov Nr. 55, 30. Nov. om Ændringer i Bestemmelserne om Skibe, Sammenstød og Bjærgning i Solov af 22. Nov. 1913, i alt væsentligt overensstemmende med dansk Lov Nr. 103 af 29. April 1913. — Samme Dag er Soloven af 1913 med de heromhandlede samt de i Lov 54 af s. D. indeholdte Ændringer bleven udgivet under et som Solov Nr. 56 af 30. Nov. 1914.

Næringsvæsen.

1. Lov Nr. 20, 2. Nov. om Sanddæmpning, hvorved Foranstaltninger mod Muldjords Bortblæsning og Sandflugt unddrages Skovvæsenet, hvorunder de hørte i H. t. Lov Nr. 54, 22. Nov. 1907 (Tidsskr. 1911, S. 316) og henlægges, under Ministeriets Overtilsyn, til Islands Landbrugsselskab. Samtidig gives der en Del Regler om de lovbestemte Foranstaltningers Iværksættelse.

2. Lov Nr. 23, af s. D. om Fredning af Harer. Ministeriet bemyndiges til at bestemme Fredning af bemeldte Dyr, der ganske vist ikke findes i Landet, men kommet er paa Tale at indføre.

3. Lov Nr. 39, af s. D. om Optagelse af Agnusling, hvorved den ældre Lov Nr. 60 af 10. Nov. 1905 (Tidsskr. 1911, S. 308—9) ophæves, men hvis Bestemmelser

dog er optagne og samtidig gjorde effektivere ved Foreskrivelse af Bøder for Overtrædelser m. m.

4. Lov Nr. 57, 30. Nov. om Forandring i Lov Nr. 46 af 10. Nov. 1913 om Badning af Faar, efterfulgt af en Optrykning under Nr. 58 af den saaledes forandrede Lov.

Retsvæsen.

1. Lov Nr. 30, 2. Nov. om Forandringer i Lov Nr. 11, 20. Okt. 1905 om Landsret. I H. t. sidstnævnte Lov (Tidsskr. 1911, S. 277—80) ryddede Tiltalte 2 af de selvskrevne og 9 af de valgte Dommere, medens Anklageren kun ryddede 1 af de førstnævnte og 3 af de sidstnævnte (§ 11, 1. Pkt.). Retten valgte Formanden frit blandt sine Medlemmer (§ 14, 1. Pkt.). Til Domfældelse udkrævedes $\frac{1}{5}$ af samtlige i Paadømmelsen deltagende Dommere (§ 16, 2. Pkt.). Den nye Lov har ændret alle 3 Bestemmelser. Nu rydder Tiltalte og Anklageren hver 1 af de selvskrevne Dommere og førstnævnte 7 men sidstnævnte 6 af de valgte (§ 1). Formandsvalget skal træffes inden de lovkyndige Medlemmers Kres (§ 2). Og til Domfældelse udkræves kun $\frac{2}{3}$ af Dommerne (§ 3), altsaa henholdsvis 10 eller 8, eftersom Retten er beklædt af samtlige Dommere, eller af det lovbestemte Mindestemaal, jfr. § 12, 2. Pkt. i Loven af 1905.

2. Lov Nr. 31, af s. D. om ekstraordinære Dommere ved den kongelige islandske Landsoverret. Professorerne ved Universitetets juridiske Fakultet erklæres selvskrevne Suppleanter i Retten, af hvilken som helst Grund en af de ordentlige Medlemmer forhindres fra at beklæde samme. Suppleanterne udtages ved Lodtrækning, foretaget af Justitiarius. Er de ordentlige Retsmedlemmer alle 3 forhindrede, træder alle Professorerne til og indtager da, ligesom for det Tilfælde at 2 tiltræder, Sæde i Retten efter Embedsalden. I Tilfælde af Vakance oppebærer Suppleanten det ledige Embedes halve Gage, men ellers 40 Kr. for hver afsagt Dom. Kan ingen af Professorerne tiltræde eller ikke tilstrækkelig mange, konstituerer Regeringen Stedfortrædere.

3. Lov Nr. 35 af 5. D. om Opmaaling og Registrering af Lodder og Grundstykker inden Reykjavik Jurisdiktion. Byraadet skal lade de indenfor Købstadgrænsen beliggende Grunde og Jordarealer opmaale og registrere, men er frit stillet m. H. t. Opmaaling og Registrering af de udenfor samme men indenfor Jurisdiktionsgrænserne liggende Arealer (§§ 1 og 13). Ingen af et registreret Areal foretagen Deling eller Afhændelse må tinglyses, med mindre samme forud er blevet registreret af Byens Registratør (§ 11). Iøvrigt findes Lovens interessanteste Bestemmelser i §§ 5—8, ved hvilke der oprettes en ny Domstol, til Bedømmelse i første Instans af Tvistigheder om Markeskel, og Procesforelsen ved samme ordnes. Retten består af en lovkyndig Formand, udnævnt af Ministeriet, foruden en af Landsoverretten og en anden af Byraadet udnævnt Mand. Nævnte Myndigheder udnævner desuden, hver især, en Suppleant der tiltræder Retten i det ordinære Medlems Forfald (§ 5). Processen føres i det hele efter de almindelige civilprocessuelle Regler, men dog med mange Afvigelser, der alle sigte til Sagens enkle og hurtige Afgørelse. Saaledes behøves der ikke Forligsmægling, alle Frister afkortes mest mulig, Stævning forkyndes ved ét Stævningsvidne. Retten afgør om Markskellene skal befares og beskikker den fra et i saa Henseende berammet Mode, omend lovlig indstævnte, udeblivende en Talsmand. Rettens Dom kan indankes før Landsoverretten, der vistnok afgør Sagen i sidste Instans. Jevnfør i øvrigt om denne for Reykjavik specielle Markskelsret den for de almindelige Markskelsretter gældende Lov Nr. 5 af 17. Marts 1882.

4. Lov Nr. 51, 30. Nov. om Forandring i Lov Nr. 64 af 22. Nov. 1913 om Sørætter og Søsagers Behandling, der næst en enkelt, nærmest redaktionel Ændring, paalægger Landskassen at udrede Meddommernes Diæter. Samme Dag er Loven af 1913 med nævnte Ændringer blevet udgivet under ét som Lov Nr. 52/1914 om Sørætter og Søsagers Behandling.

Undervisningsvæsen.

Lov Nr. 25, 2. Nov. om Oprettelse af en Lærestol i klassisk Litteratur ved Islands Universitet. Lærestolen besættes efter det akademiske Kollegiums Indstilling af Ministeren med en Docent med Græsk og Latin som Hovedfag.

I Anledning af den fra Krigen Landet truende Fare udkom der nogle midlertidige Love:

1. Lov Nr. 9, 1. August om Foranstaltninger, sigtende til at sikre Landet mod Fare hidrørende fra Krig i Europa. Næst at anordne Valget af en af det samlede Alting valgt, raadgivende Komite til Bistand for Regeringen, hjemler Loven Regeringen Indkøb af Nødvendighedsartikler fra Udlandet, Optagelse af fornødent Laan i saa Henseende, samt Standsning af Udgifter i H. t. Poster II—XVIII i den gældende Finanslovs § 13 (Vejanlæg) og af ikke allerede lovede Udlaan af Landskassen. Samtidig hjemles, om fornødent, Udførselsforbud af saavel indenlandske som udenlandske Nødvendighedsartikler. Endelig gives der Regeringen Ret til Ekspropriation af Levnetsmidler og Brændsel. Til Loven slutter sig som Supplement til en enkelt af dens Bestemmelser Lov Nr. 10 af 3. August.

2. Lov Nr. 11, 3. August om Dispositioner vedrørende Islands Banks Guldfond, Indskudskapitaler i Banker og Sparekasser samt Postanvisninger. Regeringen overtager, med Bankbestyrelsens Samtykke, Islands Banks Metalfond og samtidig med denne Garanti for saa meget af Bankens i Omløb værende Sedler som svarer til Fonden, hvorimod Bankens Indløsningspligt af Sedlerne suspenderes. Ekspedition af Postanvisninger kan indstilles. Endelig hjemles der Regeringen Ret til at bestemme, hvor meget der daglig, ugentlig eller maanedsvis kan hæves paa en Sparekasse eller Bankbog. Loven skulde gjælde til 31. Okt. 1914, men blev under 30. s. M. ved en foreløbig Lov Nr. 16 forlænget til 30. Sept. 1915.

3. Foreløbig Lov Nr. 15, 5. Oktober om Be-

myndigelse for Islands Minister til at ned-sætte en Kommission for at regulere Pris paa Varer.

4. Forelobig Lov Nr. 59, 30. Nov. om Bemyndigelse for Islands Minister til at tillade Islands Bank at forøge det Beløb af Sedler, som Banken i Folge § 4 i Lov af 10. Nov. 1905 kan udstede.

Foruden foranstaaende, rubricerede Love mærkes efterfølgende:

1. Lov Nr. 24, 2. Nov. om Bemyndigelse for Regeringen til at lade opføre et Vinkelfyr paa Grimso i Steingrimsfjord.

2. Lov Nr. 26, af s. D. om Bemyndigelse for Regeringen til at lade opføre en Bro af Jernbeton over Langaa i Myra Syssel.

3. Lov Nr. 27, af s. D. om Bemyndigelse for Regeringen til at yde Bestyrelsen for Sanatoriet paa Vifilstadir Understøttelse af Landskassen til Sanatoriets Drift.

4. Lov Nr. 28, af s. D. om Hjemmel for Regeringen til at føre Einar Jønsson af Galtafells Kunstværker hjem til Island og opbevare dem paa Landskassens Bekostning.

5. Lov Nr. 32, af s. D. om Bemyndigelse for Ministeriet til at meddele Bevilling til Virksomhed som Retstolk og Translatør.

6. Lov Nr. 38, af s. D. om Forandring i Lov Nr. 45, 16. Nov. 1907 om Omordning af Præstekald.

7. Lov Nr. 40, af s. D. om Bemyndigelse for Regeringen til paa Landkassens Vegne at garantere for A/S. Islands Dampskibsselskabs Prioritetslaan i Skibe.

8. Lov Nr. 41, af s. D. om Forandring i Lov af 10. Nov. 1913 om Kystfarten.

9. Lov Nr. 50, 30. Nov. om Forandring i Lov om Skibes Registrering af 13. December 1895,

foranlediget ved kgl. Resolution af 22. Nov. 1913 om et islandsk Særflag.

10. Lov Nr. 53, af s. D. om Dispensation fra Bestemmelserne i § 1 i Sølov af 22. Nov. 1913.

11. Lov Nr. 54, af s. D. om Forandring i Sølov af 22. Nov. 1913, foranlediget, som Nr. 9, ved den dør omtalte Flagresolution.

L. H. B.
